

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte

Pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības studiju programma “Pirmsskolas skolotājs”

INESE ZJURIKOVA

**5-6 gadus vecu bērnu sagatavošanās skolai veicināšana vecāku inovatīvā
sadarbībā ar pirmsskolas izglītības iestādi**

Kvalifikācijas darbs

Darba vadītājs

Mg.paed., Mg.phil.

Ērika Lanka

Akadēmiskais amats

Zinātniskais / akadēmiskais grāds

Vārds, uzvārds

Paraksts

RĪGA 2023

Anotācija

Darba nosaukums: 5-6 gadus vecu bērnu sagatavošanās skolai veicināšana vecāku inovatīvā sadarbībā ar pirmsskolas izglītības iestādi.

Darba autore: Inese Zjurikova

Darba zinātniskā vadītāja: Mg.paed., Mg.phil. Ērika Lanka

Darba mērķis: Izpētīt 5-6 gadus vecu bērnu sagatavošanās skolai veicināšanas iespējas vecāku inovatīvā sadarbībā ar pirmsskolas izglītības iestādi.

Kvalifikācijas darbs sastāv no 3 nodaļām, kurām pakārtotas vairākas apakšnodaļas, kas veidotas, lai nodrošinātu secīgu informācijas izklāstu.

Darba saturs: 38 lpp., 13 attēli, 1 tabula, 17 analizēti literatūras un informācijas avoti.

Pirmajā nodaļā analizēta literatūra un atspoguļota informācija par sadarbības būtību un tās nozīmi, sadarbības partneru – vecāku un skolotāju lomu sadarbības procesā, sadarbības iespējām.

Otrajā nodaļā analizēta literatūra un atspoguļota informācija par vecāku un pirmsskolas izglītības sadarbības veicināšanas aktivitātēm, par pamatprincipiem efektīvai sadarbībai, kā arī ir piedāvātas sadarbības veicināšanas aktivitātes un sekmīgas bērnu adaptācijas programmas plāns.

Trešajā nodaļā, empīriskajā daļā, tiek veikta aptauja ar anketas palīdzību un izvērtēti tās rezultāti.

Nobeigumā, balstoties uz veiktajiem pētījumiem un analizēto informāciju, autore izdarījusi savus secinājumus par pedagoga un vecāku sadarbības nozīmi.

Atslēgas vārdi: sadarbība, pedagogs/skolotājs un ģimene/vecāki.

Annotation

Title of the Paper: Assistance in preparing 5-6-year-old children for school through innovative collaboration between parents and preschool educational institutions.

Author of the Paper: Inese Zjurikova

Academic superior: Mg.paed., Mg.phil. Ērika Lanka

Work purpose: To explore the possibilities of promoting the preparation of 5-6-year-old children for school in innovative cooperation between parents and preschool education institutions.

The qualification work consists of 3 chapters, which are subordinated to several subsections, designed to ensure a sequential presentation of information.

Volume of Paper's theme: 38 pages, 13 images, 1 table, 17 analyzed sources of literature and information.

First part analyzes the literature and presents information about the nature of cooperation and its importance, the division of roles of cooperation partners - parents and teachers in the cooperation process, cooperation opportunities.

In the second chapter, the literature is analyzed and information is presented about activities for promoting cooperation between parents and preschool education, about the basic principles for effective cooperation, and activities for promoting cooperation and a plan for a successful adaptation program are also proposed.

In the third chapter, the empirical part, a survey is conducted with the help of a questionnaire and its results are evaluated.

In conclusion, based on the conducted research and the analyzed information, the author has drawn her own conclusions about the importance of cooperation between teachers and parents.

Key words:co-operation, family/parents,preschool/teacher

Saturs

Ievads.....	5
1. Pārejas posma “pirmsskola-sākumskola” loma sadarbībā starp bērnu vecākiem un izglītības iestādi	7
1.1. Latvijas izglītības sistēmas izaicinājumi pētāmās problēmas kontekstā	7
1.2. Postpandēmijas situācijas ietekme uz izglītības sfēru	8
1.3. Pārejas posms “pirmsskola-sākumskola” un tā gaita.....	9
1.4. Skolotāja loma skolēnu mācīšanas motivācijas veicināšanā	12
1.5. Sadarbība ar vecākiem kā sākumskolēnu adaptācijas veicinātāja	14
1.6. Kopīgs mērķis pirmsskolai un bērnu vecākiem – veiksmīga bērnu sagatavošanās skolai	17
2. Vecāku un pirmsskolas izglītības sadarbības veicināšana.....	19
2.1. Pamatprincipi efektīvai skolotāja un vecāku sadarbībai.....	19
2.2. Sadarbības veicināšanas aktivitātes	19
2.3. Sekmīgas bērnu adaptācijas sākumskolai programma.....	20
3. Pētījums par inovatīvām sadarbības metodēm starp vecākiem un pirmsskolas izglītības iestādi Rīgas X pirmsskolas izglītības iestādē bērnu sagatavošanās skolai veicināšanā.....	23
3.1. Pētījuma gaitas raksturojums.....	23
3.2. Sadarbības metodes: rezultāti un tās analīze	25
Secinājumi	36
Izmantotā literatūra un avoti.....	39
Pielikumi.....	40

Ievads

„Izglītības galvenais mērķis vienmēr ir bijis bērna kā personības pilnveidošanās un sekmīga adaptācija sabiedrībā, kuru raksturo vienota vērtību sistēma, kultūras mantojuma saglabāšana nākamajām paaudzēm un prasme paļauties uz paša spēkiem” (Izglītības likums, 1998).

„Pirmsskolas izglītība ir pirmā izglītības pakāpe Latvijas izglītības sistēmā, kurā notiek bērna personības daudzpusīga veidošanās, veselības stiprināšana, sagatavošanās pamatizglītības apguvei” (Izglītības likuma 1. panta 18. daļa).

„Kā bērnus sagatavot pārejai no pirmsskolas vides uz skolas vidi, jo izmaiņas notiek gan sociālā lomā no bērna uz skolēnu, gan sociālās vides maiņā no pirmsskolas izglītības iestādes uz skolu. Kā palīdzēt bērniem pieņemt skolas prasības un nosacījumus un attiecīgi skolas pedagoģisko procesu piemērot bērnu vajadzībām un pieredzei, saglabājot katra bērna vienreizīgumu un individualitāti, tādējādi nodrošinot sekmīgu bērna sociālo adaptēšanos 1. klasē” (Āboltiņa, 2014).

„Pārejas posms no pirmsskolas uz skolu atzīts kā viens no nozīmīgākajiem posmiem cilvēka dzīvē, ko ietekmē vairāki faktori: sadarbība starp pirmsskolu un sākumskolu, pakāpeniska bērnu iepazīstināšana ar skolu, pārejas programmu īstenošana, informācijas apmaiņa par bērna attīstības progresu starp pirmsskolas un skolas pedagogiem. Pētījuma rezultāti liecina, ka bērna sociālā adaptēšanās 1.klasē ietekmē bērna tālāko fizisko, emocionālo un intelektuālo attīstību un bērna panākumus skolā” (Pianta, Steinberg & Rollins, 1995).

Kvalifikācijas darba **temats**: „5-6 gadus vecu bērnu sagatavošanās skolai veicināšana vecāku inovatīvā sadarbībā ar pirmsskolas izglītības iestādi”.

Pētījuma objekts: Pirmsskolas pedagoģiskais process.

Pētījuma priekšmets: Pirmsskolas un bērnu vecāku inovatīvas sadarbības metodes bērnu sagatavošanās skolai veicināšanā.

Šī tēma aktuāla tieši tad, kad vajag sagatavot bērnus skolai. Lai iegūtu labākās zināšanas, ir nepieciešama vēl vecāku iesaistīšanās. Ja bērna sagatavošanās procesā piedalās gan vecāki, gan pedagogs, tad bērnam ir vieglāk saprast cik nozīmīgi ir gatavoties skolai. Kādai jābūt sadarbībai, lai interese būtu abpusēja.

Pētījuma jautājums: Kādas inovatīvas metodes ir efektīvas sadarbībā starp vecākiem un pirmsskolas izglītības iestādi bērnu sagatavošanās skolai veicināšanā?

Mērķis: Izpētīt 5-6 gadus vecu bērnu sagatavošanās skolai veicināšanas iespējas vecāku inovatīvā sadarbībā ar pirmsskolas izglītības iestādi.

Uzdevumi:

1. Analizēt teorētisko literatūru;
2. Balstoties uz teoriju un anketēšanu, noskaidrot vecāku iesaistīšanās aktivitāti bērna izglītībā;
3. Noskaidrot, kādas metodes ir efektīvākās vecāku iesaistē bērnu sagatavošanās skolai veicināšanā?
4. Datu analīze un rekomendācijas, kā uzlabot vecāku sadarbību ar pirmsskolas izglītības iestādi.

Metodes:

1. Literatūras un informācijas avotu analīze;
2. Anketēšana

Pētījuma bāze: Rīgas X pirmsskolas izglītības iestādes 36 bērnu vecāki un 22 pirmsskolas izglītības iestādes skolotāji 2023.gada garumā.

1. Pārejas posma “pirmsskola-sākumskola” loma sadarbībā starp bērnu vecākiem un izglītības iestādi

1.1. Latvijas izglītības sistēmas izaicinājumi pētāmās problēmas kontekstā

2020./2021. mācību gada sākumā (Skat.1.1.attēlā) pirmsskolas izglītībā iesaistījās 100,3 tūkstoši bērnu, kas ir augstākais rādītājs pēdējo gadu laikā. 2020. gadā pieauga 3–6 gadus vecu bērnu iesaistīšanās pirmsskolas izglītībā, sasniedzot 93,5 %. Turklāt pēdējo gadu laikā ir palielinājies arī pirmsskolas izglītības iestāžu skaits – no 591 izglītības iestādes 2010./2011. mācību gada sākumā līdz 643 izglītības iestādēm 2020./2021. mācību gada sākumā. Savukārt vispārizglītojošo skolu skaits ir samazinājies par 20,2 % – no 858 vispārizglītojošām skolām 2010./2011. mācību gada sākumā līdz 685 vispārizglītojošām skolām 2020./2021. mācību gada sākumā.

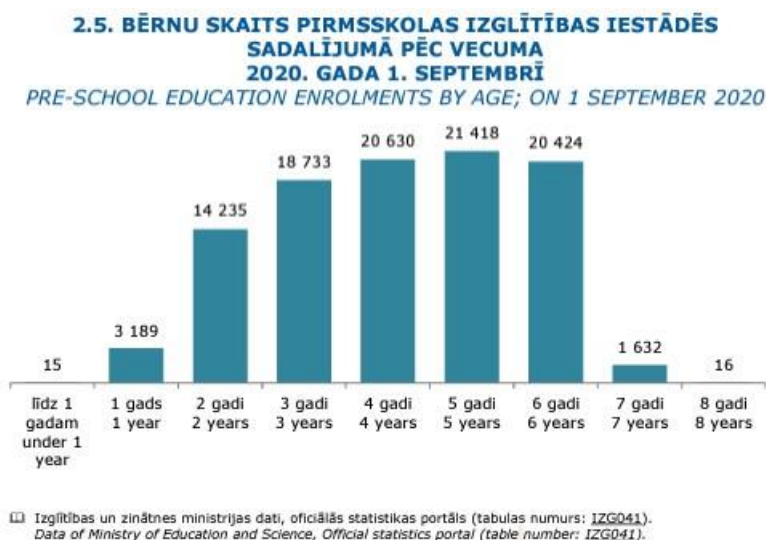
IZGLĪTĪBA UN KULTŪRA EDUCATION AND CULTURE				
2.3. PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBAS ⁴ IESTĀDES, PIRMSSKOLAS GRUPAS VISPĀRIZGLĪTOJOŠĀS SKOLĀS UN INTEREŠU IZGLĪTĪBAS ⁵ IESTĀDĒS				
PRE-SCHOOL EDUCATION ⁴ INSTITUTIONS, PRE-SCHOOL GROUPS AT GENERAL SCHOOLS AND INTEREST-RELATED EDUCATION ⁵ INSTITUTIONS (1. septembrī/ on 1 September)				
	2010/11	2019/20	2020/21	
Bērnu skaits visās pirmsskolas izglītības iestādēs	88 226	100 291	100 292	Enrolments in all pre-school education institutions
Pirmsskolas izglītības iestādes <i>Pre-school education institutions</i>				
Iestāžu skaits	591	634	643	Number of pre-school education institutions
Bērnu skaits	75 979	84 812	84 685	Enrolments
Pedagoģiskie darbinieki ⁶	9 386	11 430	11 499	Teaching staff ⁶
Pirmsskolas grupas vispārizglītojošās skolās <i>Pre-school groups at general schools</i>				
Skolu skaits	370	332	320	Number of schools
Bērnu skaits	11 713	14 966	15 103	Enrolments
no tiem bērnu skaits 5–6 gadīgo grupās	7 224	7 057	7 239	of which enrolments in groups for 5- and 6-year-olds

1.1.attēls. Bērnu skaits Latvijas izglītības sistēmā

Dati liecina, kā pastāv liels pieprasījums pēc vispārizglītojošām skolām, jo bērnu skaits pirmsskolas izglītības iestādēs ar katru gadu tikai pieaug. Bērniem nepieciešama atbilstoša sagatavošana skolai.

2020./2021. mācību gada sākumā (Skat.1.2. attēlā) visvairāk pirmsskolu apmeklēja bērni vecumā no 4 līdz 6 gadiem. Pēc datiem redzams, ka pandēmijas ierobežojumu laikā, skolas gaitām tika sagatavots liels bērnu skaits. Tikai pavisam neliela daļa bērnu, kuri jau bija

sasnieguši 7 gadu vecumu, turpināja mācības pirmsskolā vēl vienu mācību gadu. Vai bērni ir gatavi skolai, kā attālinātās mācības ietekmējušas viņu komunikācijas un sadarbības prasmes?

1.2.attēls. Bērnu skaits pirmsskolas izglītības iestādes sadalījuma pēc vecuma

1.2. Postpandēmijas situācijas ietekme uz izglītības sfēru

Sakarā ar COVID-19 situāciju pasaulē, un arī Latvijā, bērni aptuveni divus gadus bija spiesti mācīties mājās, attālināti. Pandēmijas ierobežojumi atstāja savas sekas. Gan vecāki, gan bērni lielāko laika daļu pavadīja mājās, kur dienas laikā vecāki strādāja attālināti un vienlaicīgi pieskatīja savus bērnus, skatoties telefonā vai datora ekrānā. Par bērnu mācībām interesējās tikai neliela daļa vecāku, jo situācija Latvijā un pasaulē bija sarežģīta un jauna savstarpējā saskarsmē un informācijas apmaiņā.

Vai pulciņu un skoliņu neesamība kavē jaunu prasmju apguvi? Cik kvalitatīvi iespējams apgūt zināšanas un dažādas sociālās prasmes pirmsskolas vecuma bērnam mājas apstākļos, kur vecāki strādā attālināti? Vai bērns spēj saprast, ka ar nākamo gadu viņam būs jāuzsāk mācības skolā, ka ir svarīgi sagatavoties skolas gaitām? Covid-19 pandēmijas radītie ierobežojumi ir radījuši daudz neatbildētu jautājumu par to ietekmi uz bērniem vecumposmā līdz 6 gadiem, par viņu gatavību skolai. Joprojām nav pētījumu, kādas sekas atstāja covids, jo Latvijā trūkst līdzekļu veikt tāda mēroga pētījumus par attiecīgā laika posma ietekmi uz dažādu vecumposmu pārstāvjiem.

Situācija maina vecāku dzīves ritmu, līdz ar to ietekmē arī bērna ikdienas rutīnu un emocijas. Tas ietekmē bērna psihoemocionālo attīstību. Situāciju komentē pirmsskolas vecuma

bērnu pedagoģijas maģistre Anita Šaicāne, ka „ar vecākiem bērniem, kuru psiholoģiskajai un fiziskajai attīstībai jau nepieciešami plašāki kontakti – komunikācija ar vienaudžiem, izglītošanās, komunikācijas mācīšanās ārpus ierastā ģimenes loka. Turklāt visa pamatā ir mīloši, laimīgi vecāki, kas spēj nodrošināt bērniem viņu “stipro aizmuguri”, un tur nu situācijas Covid-19 pandēmijas ierobežojumu dēļ mēdza krasi atšķirties”.

Darba autore uzskata, ka aizvien grūtāk tagad ir sagatavot bērnus skolai, kuri divus gadus pavadīja mājas apmācībā.

Protams, nevar nepieminēt arī to, ka divu gadu garumā vecākiem bija aizliegts uzturēties pirmsskolas izglītības iestādes telpās, ka viņi informāciju par mācībām saņēma attālināti, ka viņiem nebija priekšstata par sava bērna skapīša saturu, ne par bērna ikdienu kopumā pirmsskolas izglītības iestādē.

Tajā laikposmā pats problemātiskākais bija tas, ka skolotāji bija spiesti vakcinēties, lai varētu turpināt darbu ar bērniem pirmsskolā. Kā rezultātā, tāda veida ierobežojumu dēļ, savu darbu bija spiesti pamest liels skaits skolotāju.

Darba autore secina, ka uz diviem gadiem cilvēki gandrīz aizmirsā par sadarbību, komunikāciju un saziņu. Pie tā, ka saziņa notika pārsvarā attālināti, neviens nav vainojams, jo bija jāpielāgojas situācijai.

1.3. Pārejas posms “pirmsskola-sākumskola” un tā gaita

Neapstrīdami, ka mūsdienu sociālā dzīve ir patstāvīgi mainīga. Katrs notikums mūsu dzīvē var nozīmīgi ietekmēt ikdienas darbības procesus, atstāt paliekošas sekas uz mūsu turpmāko dzīvi par agrāk piedzīvotajām emocijām un jūtām. Cilvēks dzīvo sabiedrībā, kā arī viņam ir svarīga savstarpēja saskarsme, informācijas apmaiņa, kura izpaužas ar pozitīvu vai negatīvu emociju izpausmi. “Atšķirībā no emocijām, kas atspoguļo īslaicīgus indivīda pārdzīvojumus, jūtas ir ilgstošas un var saglabāties visu mūžu” (Nikiforovs, 2007).

“Ja cilvēka dzīvi mainīgajā sociālajā vidē iztēlojamies kā notikumi virkni, tad par to savienojošajiem elementiem ir uzskatāmi pārejas posmi. Tie ir periodi, ko iezīmē laika un cilvēka attīstības periodi starp iepriekš pārdzīvotām un vēl nepazīstāmām dzīves fāzēm, norisēm un vides apstākļiem” (Bethere, 2013).

„Pārejas posmi izglītības sistēmā:

- pārejas no ģimenes izglītības uz pirmsskolas institūciju;

- pārejas no pirmsskolas uz pamatskolu;
- pārejas no pamatskolas uz turpmākajām izglītības pakāpēm;
- ikdienas pāreja no skolas uz citām izglītības iestādēm;
- pārejas sakarā ar pirmsskolas vai skolas maiņu attiecīgās izglītības pakāpes ietvaros” (Bethere, 2013).

„Pirmsskolas izglītību īsteno ģimenē un pirmsskolas izglītības iestādē. Pirmsskolas izglītības iestādes un vispārējie bērnudārzi, speciālie bērnudārzi un rotaļgrupas. Pirmsskolas izglītības iestādes var apmeklēt bērni no viena gada vecuma līdz mācību uzsākšanai skolā (ne ilgāk kā līdz 8 gadu vecumam)” (Jurgena, 2001).

„Pamatizglītībā dominē vispārējā izglītība, kuru papildina profesionālās izglītības un papildizglītības elementi un ievirzes. Pamatizglītības ieguvei paredzēti deviņi gadi. Pamatizglītības ieguvu sāk tajā kalendāra gadā, kurā bērnam aprit septiņi gadi. Pamatizglītību iegūst pamatskolās, kuras īsteno pamatizglītības programmas, kas paredzētas deviņiem gadiem” (Jurgena, 2001).

Bērna pārejas posms pirmsskola-sākumskola ir viens no nozīmīgākajiem pārejas posmiem, līdz ar to jābūt *iesaistītiem* ne tikai *skolotājiem*, bet arī bērnu *vecākiem*.

Neskatoties uz to, ka bērna pārejas posms pirmsskola-sākumskola ir plānotais posms, bērns tomēr nonāk saskarē ar krasām pārmaiņām. Pastāv iespēja ka uz bērna emocionālo un fizisko veselību slikti var ietekmēt slodzes un stresa faktoru koncentrācija.

Pāreja notiek ātri un bērnam ir izaicinājums, īsā laikā ir jāmaina priekšstati par vidi un savu personu. Tas ir attīstības process, kurā bērnam jāpielāgo savu uzvedību mainīgās vides prasībām.

„Saprotams, ka katrs cilvēks komplicētos izaicinājumus pārvar atšķirīgi, izmantojot dažāda apjoma laika resursus. Personas iespējas veiksmīgi adaptēties mainīgās vides nosacījumiem ir atkarīgas no vairākiem faktoriem:

- katram cilvēkam raksturīgajiem bioloģiskajiem resursiem un fiziskās veselības;
- iespējām savlaicīgi plānot iesaistīšanos kārtējā pārejas posma procesos;
- apgūtās pozitīvās vai negatīvās pieredzes iepriekšējo pārejas posmu pārvarēšanā;
- sociālās vides atbalsta cilvēka dzīves pārmaiņu veiksmīgai pārvarēšanai” (Bethere, 2013).

No vienas puses ir nozīmīgas cilvēka spējas un prasmes iesaistīties procesā, no otras puses jābūt atbilstošai sociālai videi, lai cilvēks varētu mijiedarboties un uzsākt komunikāciju ar to.

Ja bērns netiek galā ar visām izmaiņām, tad pārejas posms var izraisīt noturīgu nelabvēlīgu ietekmi uz indivīda turpmāko attīstību.

“Reakcija uz nelabvēlīgu pārmaiņu norisi labākajā gadījumā var izpausties kā bērna apzināta izvairīšanās no jaunās vides apguves. Sliktākajā gadījumā uz stresa fona var attīstīties uzvedības problēmas un veselības traucējumi:

- biežāk garastāvokļa maiņa;
- muskuļu spriedze;
- izmaiņas miega un nomoda režīmā;
- zems pašvērtējums;
- ierobežotas koncentrēšanās spējas” (Fabian, 2002).

Viena no pamatteorijām izglītības pārejas posmu izpētē ir amerikāņu sociālā psihologa U. Bronfenbrennera ekosistēmiskā teorija. Sava pētījuma rezultātā U. Bronfenbrenners ir izveidojis teorētisku modeli (Skat. 1.3.attēlā), kur atspoguļota indivīda mijiedarbība ar sociālo vidi.

„Bērna un vides mijiedarbības centrā atrodas bērns kā personība kopveselumā (kognitīvais, emocionālais, sociālais, morālais aspekts un motīvs, vajadzību, interešu attīstības iespējas). Bērns dzīvo mikrovīdē – ģimenē, bērnudārzā, skolā, tā ir mācīšanās vide, ko veido cilvēki, lietas, daba, fiziska vide, audzināšanas līdzekļi. Bērns, darbojoties šajā vidē, pats sevi motivē darbībai. Pedagoģis ir vides daļa ar savu vērtību sistēmu, kā arī vidutājs makrovīdes un mikrovīdes materiālās un garīgās kultūras iedzīvināšanā. Viņš ir palīgs un pastiprinātājs bērna vērtību veidošanās procesā. Bērns saņem no vides attīstībai nepieciešamo informāciju, bet bērna paša darbība ir šīs informācijas pārstrādes līdzeklis” (Jurgena, 2000).

Savstarpēja mijiedarbība ir nosacījums efektīvam bērna mācīšanās procesam, kas veicina motivāciju kādas darbības uzsākšanai un pilnveidei, kā arī nodrošina bērna emocionālo stabilitāti.

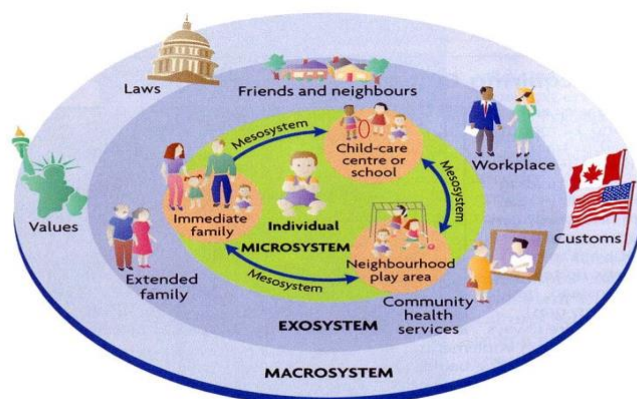

Figure 1. Bronfenbrenner's ecological systems theory (in Berk & Roberts, 2009, p.28)

1.3.attēls. U. Bronfenbrennera ekosistēmiskā teorija

Bērna gatavība pamatzglītības uzsākšanai ir indivīda attīstības stāvoklis, kas iestājas noteiktā vecumā, un ir pirmsskolas izglītības posmā apgūto zināšanu un prasmju kopums. Par tā kvalitatīvu nodrošināšanu galvenokārt *atbild bērna vecāki un pirmsskolas izglītības iestāde.*

1.4. Skolotāja loma skolēnu mācīšanas motivācijas veicināšanā

„Pedagoga vispārīgie pienākumi izglītošanas procesā ir šādi: sadarboties ar izglītojamā ģimeni izglītības jautājumos” (Izglītības likums 51.p. 6.punkts).

„Pirmsskolas mācību satura apguvi plāno un īsteno pirmsskolas pedagogs, iesaistot vecākus bērna mācīšanās atbalstam” (Pirmsskolas izglītības programma).

„Pedagogs periodiski informē vecākus par saviem novērojumiem, kas saistīti ar bērna darbību vai darba gala rezultātu, lai uzlabotu mācīšanos un mācīšanu” (MK716.noteikumi).

Neskatoties uz to, ka dati liecina par lielu audzēkņu skaitu pieaugumu uz 2022./2023.mācību gadu, skolotāju skaits (Skat.1.4.attēlā) diemžēl sāk samazināties. 2010.gadā tie bija 9386 pedagogi, 2021.gadā – 12010 pedagogu, bet 2022. gadā mazāk – 11639 tukstoši. Pedagogu deficīts Latvijas skolās un pirmsskolās ar katru gadu pieaug – profesiju pamet liels skaits gados vecāko skolotāju, bet atrast vietā jaunus kļūst arvien grūtāk. Iemesls tam - gan nepietiekamas latviešu valodas zināšanas, gan atalgojums. Skolotājs, kāds viņš ir un kādu grib redzēt sabiedrība?

Skolotāja ir tas etalons, pēc kura bērns spriež par pārējiem skolotājiem. Skolotāju ietekme uz bērniem ir diezgan liela, jo viņi motivē bērnus mācīties, kā arī gūt jaunas zināšanas.

Skolēni skolotāju uztver ne tikai kā zināšanu avotu, bet savā veidā – kā personificētās jeb dzīvās zināšanas (valoda, žesti, emocijas, ārējais izskats), kas veicina skolēna personības izaugsmi, kā arī vēlāk profesionālo, un to, ka viņš iepazīst sevi mācoties, kā arī pielietojot savas zināšanas.

“Emocijas un jūtas ir personības psihiskie stāvokļi, kur savu izjūtu un vērtējumu izpausmi mēs varam izteikt emocionāli pārdzīvojot vai ar valodu” (Šmite 2015). Pozitīvu emociju izpausmes pret skolēniem veicinās vajadzību attīstību un aktivizēs psihiskos procesus.

“Motivācija – dinamisks, psihisks cilvēku darbību psiholoģiski un fizioloģiski virzošs process, kas nosaka tās noturību, organizētību, aktivitāti un virzību” (Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca, 2000). Motivācijas pamatā ir saskarsmes, sazināšanās un koncentrēšanās vajadzība, kā arī sava nozīmīguma apstiprinājuma nepieciešamība. Pieaugušajiem nepieciešams bērnu motivēt dažādām darbībām, mēģināt ieinteresēt, lai bērns gūst apmierinājumu par paveikto vai sasniegto un vēlētos piedalīties kopīgās aktivitātēs.

Vai skolotāja var kalpot bērnam kā motivētājs, rosinātājs?

„Cilvēka aktivitātes rosinātājs, kas pamato noteiktu rīcību, ir motīvs. Kādas rīcības pastiprināšanai nepieciešams stimul – ārējs faktors, ko skolēns uztver pozitīvi. Otrs faktors, kas veicina motīva noturību, ir tālejošs mērķis. Lai sekmētu noturīgas motivācijas veidošanos, nepieciešamas reālas darbības un kontakti ar apkārtējiem cilvēkiem” (Baltušīte, 2006).

Kādai jābūt skolotājai?

„Skolotāja profesionālā darba ētika attieksmē pret skolēnu un vecākiem:

- nodrošināt skolēna labklājību un drošību skolā;
- nodrošināt konfidencialitāti – ievērot konfidencialitāti gan pret skolēnu, gan pret vecākiem, gan pret kolēģiem, ja vien tas nav pretlikumīgi;
- *sadarboties un komunicēt ar vecākiem* vai aizbildņiem, kā arī informēt vecākus par jautājumiem, kas saistīti ar viņu bērniem;
- apzināties un *cienīt vecāku* un aizbildņu autoritāti un atzīt vecākus vai aizbildņus kā primāros bērna izglītotājus;
- iedrošināt vecākus aktīvāk iesaistīties viņu bērnu izglītības procesā un nozīmīgu lēmumu pieņemšanā;

- tālākizglītībā – skolotājs turpina attīstīt un papildināt savas zināšanas un prasmes, seko līdzi laikmeta izmaiņām un jaunākajām tehnoloģijām;
- uzņemties atbildību par mācību procesu un tā efektivitāti, kā arī par savu kā skolotāja kompetenci;
- *skolotāja, skolēnu, vecāku vai aizbildņu savstarpējām attiecībām jābūt profesionālām, cieņas pilnām un uz uzticību balstītām*” (Baltušīte, 2006).

Pētot literatūras avotus, darba autore secina, ka pagājis laika periods, kad tikai skolotājs bija atbildīgs par skolēnu. Nepieciešama aktīvāka vecāku iesaiste un atbildība par sava bērna personības attīstību. Vai nav arī skolēniem un vecākiem jāciena un jācenšas saprast skolotājus? Skolotāja arī ir cilvēks un mēdz ierasties darbā sliktā garastāvoklī, kas var atstāt ietekmi uz komunikāciju un sadarbību ar bērniem vai vecākiem. Skolotāja nevar izrādīt savas negatīvās emocijas, bet var pārrunāt ar bērniem, izstāstot, kā jūtās. Tad katrs bērns var pajautāt vienaudžiem kā viņi jūtās, uzklusot katru bērnu. Mūsu sajūtas ietekmē gan dzīves apstākļi, gan mijiedarbība ar citiem faktoriem, kā arī vingrināšanās uztvert dažādas sajūtas. Jo uz sajūtu bāzes apziņā ir iespējama sarežģītāka atspoguļošana, tāda, kā uztveres, priekšstatu veidošanās (Šmite, 2015). Mūsdienās skolotājiem un vecākiem ir jā rūpējas par bērniem, gan bērniem un vecākiem par skolotāju, un, protams, neaizmirst rūpēties par vecākiem.

1.5. Sadarbība ar vecākiem kā sākumskolēnu adaptācijas veicinātāja

Mūsdienu ģimenēm ir daudz valstiski neatrisinātu problēmu, īpaši bērnu nepietiekamā materiālā labklājība un veselības aizsardzība. Šīs problēmas kavē bērnu līdzsvarotu fizisko, intelektuālo un emocionālo attīstību. Svarīgi ir samazināt vecāku bezatbildību bērnu audzināšanā, kā arī pievērst uzmanību tam, ka bērnam ir nepieciešams abu vecāku atbalsts. Bērns ienāk ģimenē kā lielākais dārgums, par kuru ir jā rūpējas abiem vecākiem.

Ģimenes var būt dažādas, kuras jūtami ietekmē emocionālo saikni savstarpējās attiecībās. “Bērnu audzināšanu ģimenē ietekmē daudzi faktori: iedzimtība; veselības stāvoklis; sociālais stāvoklis; materiāli ekonomiskais stāvoklis; ģimenes tradīcijas; ģimenes locekļu skaits; dzīves vieta; kultūras līmenis, protams, ka tas viss ir ciešā saistībā viens ar otru” (Baldiņš, Raževa, 2001).

“Sadarbība – divu vai vairāku cilvēku darbība, lai sasniegtu kopīgu mērķi, saskaņoti mērķa sasniegšanas līdzekļi un darbības process, lai tuvinātu novērtējumu un pašnovērtējumu par sasniegtajiem rezultātiem. Sadarbība ir pieredzes pārņemšanas forma, iespēja labāko paraugu atdarināšanai, pašpieredzes pilnveidošana ar jaunām zināšanām, prasmēm un attieksmēm” (Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca, 2000).

Balstoties uz iepriekš pētīto literatūru, „vecāki un vecvecāki ģimenē bērnam ir pirmie nozīmīgākie paraugi attieksmju veidošanā pret sevi, pieaugušajiem, brāļiem, māsām, citiem cilvēkiem, darbu, dabu, kultūru un savu valsti. Attieksmes veidojas agrā bērnībā sadarbības procesā ar pieaugušajiem, apgūstot daudzveidīgas darbības pieredzi spēlēs un rotaļās. Pirmās dzīves vērtības, darba mērķus un normas bērni apgūst no vecākiem” (Špona, 2022).

Uzsākot skolas gaitas, bērnam ir palielināta gan fiziskā, gan emocionālā slodze. No vides, kurā bērns bieži vien ir juties kā “pasauls centrs”, viņš nokļūst vidē, kurā jāuzņemas atbildība un jākontrolē sava rīcība un laika izjūta. Kā arī, nokļūstot skolā, bērns sastopas ar jaunu vērtēšanas sistēmu, kurā viņš tiek salīdzināts ar citiem skolēniem, kas var radīt papildus spriedzi.

Vecākiem lai saprastu, kā jūtas bērns, ir jāatceras sevi, kad viņu dzīvē notiek kaut kas jauns, jauns darbs, liels projekts utt. Cilvēkam, kā arī bērnam, ir nepieciešams atbalsts, resursi, metodes situācijas uzlabošanai. Piemēram, var rasties izaicinājumi, kas saistīti ar vecākiem:

1. Viena vecāka ģimenes:

Ģimenēs, kurās bērnus audzina tikai viens no vecākiem, bieži vien ir mazākas iespējas aktīvi iesaistīties bērnu skolas dzīvē, jo māte vai tēvs ir ļoti noslogoti darbā, lai nodrošinātu sociāli ekonomisko stāvokli.

2. Ģimenes ar zemu sociāli ekonomisko stāvokli:

Zems sociāli ekonomiskais stāvoklis neveicina iesaistīšanos sadarbībā ar izglītības iestādī. Pārsvārā tas ir saistīts ne tikai ar to, ka vecāki jūtas neērti par to, ka viņu ģimene nav tik materiāli nodrošināta kā citu izglītojamo ģimenes, bet nereti ģimenēs ar zemiem ienākumiem ir arī zemāks izglītības līmenis, garākas darba stundas, kā arī iespējamās veselības problēmas u.c. faktori, kas negatīvi atsaucas uz vecāku iesaistīšanos sadarbībā ar izglītības iestādī.

3. Aizņemto vecāku ģimenes:

Ir daļa vecāku, kuri, iespējams, labprāt gribētu atsaukties pedagogu aicinājumam sadarboties, bet nedara to laika un citu resursu trūkuma dēļ. Nereti tieši augsts ienākumu līmenis

paredz to, ka vecāki daudz laika ir spiesti pavadīt darbā, lai vairāk nopelnītu, un diemžēl bērni šādās ģimenēs nereti tiek atstāti savā vaļā.

4. Ģimenes ar atkarībām:

Ģimenēs, kurās kāds no ģimenes locekļiem cieš no vienas vai vairākām atkarībām, ir izaicinājums sasniedzamībai, it īpaši, ja no atkarības cieš kāds no vecākiem. Vēlme noslēpt kādu savu atkarību var būt viens no iemesliem, kāpēc ģimene vairās sadarboties ar izglītības iestādi.

5. Vecāki ar negatīvu skolas pieredzi:

Vecākiem, kuriem pašiem ir sava negatīva skolas pieredze, ir tendence izvairīties no sadarbības ar izglītības iestādi, jo ir izveidojies priekšstats, ka no tās neko labu nevar sagaidīt.

6. Vecāki ar zemu vecāku kompetences izjūtu:

Vecāki ar augstu vecāku kompetences izjūtu ir pārliecināti, ka viņi spēj pozitīvā veidā ietekmēt savu bērnu attīstību un izglītošanos (palīdzot mājas darbos, regulējot neapmierinošu uzvedību), viņi arī aktīvāk iesaistīsies sadarbībā ar izglītības iestādi. Savukārt vecāki ar zemu vecāku kompetences izjūtu visdrīzāk ieņem pozīciju, ka, sākoties izglītojamā skolas gaitām, viņu funkcijas ir beigušās.

7. Vecāki ar zemu izglītības līmeni:

Šādi vecāki jūtas nedrošāki, mazāk zinoši, nav pārliecināti par sevi, savām prezentēšanas spējām, uzstājoties vecāku sapulcēs vai darbojoties skolas padomē. Tāpat vecākiem var pietrūkt nepieciešamo zināšanu, lai palīdzētu saviem bērniem tikt galā ar mācību uzdevumiem.

„Un Latvijā veikto pētījumu rezultāti apliecina, ka situācija, kurā informāciju aktīvi pauž skolotājs, bet vecāki ir tikai pasīvi uztvērēji, tomēr neliecina par veiksmīgu sadarbību. Šī procesa efektivitāte lielā mērā ir atkarīga no tā, cik līdztiesīgi un respektēti jūtas tās partneri” (Bethere, 2013).

Tāpēc, vecākiem ir svarīgi padomāt par savu pieredzi un mēģināt neatkārtot savas kļūdas, bet palīdzēt savam bērnam.

Kā arī viens no galvenajiem resursiem, kas bērnam palīdzēs tikt galā ar stresu, ir veselīga pašapziņa un pārliecinātība par sevi un saviem spēkiem. Vecāku galvenais uzdevums ir veicināt *bērņa patstāvību, sniegt uzslavas* un izvairīties no kritikas un salīdzināšanas ar citiem. Nākamais svarīgais vecāku uzdevums ir *pozitīvas attieksmes veidošana pret skolu*. To

var veicināt, daloties ar savām pozitīvajām atmiņām par skolu. Tādā veidā radot bērnam priekšstatu, ka skolā var būt arī interesantas un saistošas lietas, bet ne tikai grūtas un biedējošas. Vecākiem vajadzētu būt paraugam stresa mazināšanā, jo bieži vien, pat negribot, bērnam tiek nodotas mammas, tēta, vecmāmiņas bažas un satraukums. Vasarā, pirms skolas gaitu uzsākšanas, svarīgāk ir vienkārši runāties ar bērnu par viņa bažām un bailēm, cenšoties viņu iedrošināt, nevis nodot bērnam savu satraukumu par to, ko viņš vēl nav paguvis iemācīties.

Lai veiksmīgi uzsāktu skolas gaitas un iekļautos mācību procesā, bērnam ir nepieciešams atbilstošs psiholoģiskās gatavības līmenis, ko raksturo emocionālā, intelektuālā un sociālā gatavība. Emocionālās gatavības pamatā ir bērna vēlēšanās iet uz skolu, mācību motivācija jeb arī vēlme apgūt ko jaunu. Svarīgi ir tas vai bērns izprot, kāpēc ir jā mācās un ko viņš no tā iegūs. Tātad vecākiem būtībā *jānodarbojas ar skolas reklamēšanu*. Tas palīdzēs bērnam vieglāk pieņemt savu jauno skolēna lomu ar visām no tā izrietošajām sekām un pienākumiem. Emocionālo gatavību raksturo arī bērna zinātkāre, kas sekmē viņa mācību sasniegumus.

Un lai bērnu sagatavotu skolai, ir svarīgi ar viņu *ikdienā pavadīt vairāk laika*, apgūstot jaunas prasmes, ieskaitot burtu rakstīšanu, grāmatu lasīšanu, kopīgas aktivitātes un novērojumu veikšanu dabā. Tomēr vissvarīgākais ir pamanīt un novērtēt katru bērna sasniegumu un nekritizēt, ja paveiktais neatbilst vecāka iecerēm. Būtiski ir uzticēties bērnam, ļaut viņam kļūdīties, pašam izvēlēties konkrētās situācijas risinājumus, būt atbildīgam, mācīties no savas pieredzes, nevis tikai paklausīgi izpildīt pieaugušo norādījumus, jo vecāku atzinība un izteikts pozitīvs vērtējums ir viens no nozīmīgākajiem bērnu motivējošiem faktoriem!

Labas attiecības ar vecākiem ir pamats tam, lai bērns skolā justos droši.

1.6. Kopīgs mērķis pirmsskolai un bērnu vecākiem – veiksmīga bērnu sagatavošanās skolai

Bērni mācās gan pirmsskolā, gan mājās. Nav divas atsevišķas pasaules, bērni dzīvojas abās. Pirmsskola un mājas bērnam ir vienota pasaule. Zināšanas, jautājumi, kuri ir interesanti bērnam, tiek apspriesti mājās ar vecāku iesaisti, viņi spēj tos apgūt padziļināti, kopīgi atrast informāciju un izprast to. Vecāks savam bērnam ir piemērs, no kura ir jā mācās. *Bērnam un vecākiem ir jābūt kopīgam mērķim*, it īpaši tad, ja bērns gatavojas skolai.

“Mērķis – ideālais domās paredzamais darbības vai dzīvesdarbības rezultāts, kas ir saistīts ar cilvēka motivāciju un mērķa sasniegšanas resursu pieejamību” (Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca, 2000).

Lai saglabātu vienotu pieeju bērnu audzināšanā, *vecākiem un skolotājiem vajadzētu tiekties pēc viena mērķa*. Vecākiem ir ieteicams *uzturēt pastāvīgu kontaktu ar pedagogiem*. Labi izglītotiem pedagogiem ir bagātīga pieredze un viņi var sniegt vērtīgus ieteikumus audzināšanas jautājumos.

„Pozitīva, uz savstarpējo cieņu balstīta izglītības iestādes un ģimenes *sadarbība* ir viens no svarīgākajiem priekšnoteikumiem izglītojamā personības attīstībai. Tā nosaka, kā veidosies viņa vajadzības un intereses, attieksme pret izglītības iestādi, kā arī pret darbu un sabiedrību. *Sadarbība* ir savstarpēji saskaņota, vajadzības gadījumā *sadarbības partneri* cits citam palīdz un cits citu atbalsta, viņiem var būt kopīgs mērķis un uzdevumi” (Beļickis u.c., 2000).

„Ja ģimene, pedagogi un speciālisti izglītojamajam nepalīdz risināt viņa problēmas, tad augot un attīstoties veselības, uzvedības problēmas un mācīšanās grūtības neizzūd, bet gan pastiprinās. *Sadarbojoties gan ģimenei, gan pedagogiem vajadzētu atcerēties, ka katram *sadarbībā iesaistītajam* ir sava pieredze, vajadzības, mērķi, intereses un vērtību sistēma*. Katrs izglītojamais, ģimene, izglītības iestāde ir unikāla, atšķirīga, tāpēc kopīgo mērķu īstenošanā *sadarbības veidi un metodes* var būt atšķirīgas. Būtiski ir atrast vispiemērotākos *sadarbības veidus un metodes, izvērtējot katru niansi*” (Christenson, Rescly, 2010).

2. Vecāku un pirmsskolas izglītības sadarbības veicināšana

2.1. Pamatprincipi efektīvai skolotāja un vecāku sadarbībai

Pats galvenais un svarīgākais ir uzklaut vecākus, korekti atbildēt uz visiem interesējošiem jautājumiem. Skolotājas interese par bērnu ir atslēga no vecāku sirdis;

Vajag noskaidrot vecāku vēlmes un intereses bērnu izglītošanas jautājumā. Ka viņam veicas? Kas varbūt vajag papildus darīt, lai būtu labāks rezultāts?

Individuāli pārrunāt ar vecākiem bērnu attīstības, mācību vai uzvedības grūtības. Pats galvenais, šo sarunu sākt ar pozitīvam ziņām, pēc tam tikai akcentēt uz mācību vai uzvedības grūtībām;

Iesaistīt vecākus lēmumu pieņemšanas procesā;

Ieteikt iespējamās problēmas risināšanas veidus, papildus nodarbības, speciālistu konsultācijas;

Vienoties par risinājumu, kā vecāki atbalstīs bērnu mācību procesā, kādi būs vecāku pienākumi un atbildība, kāds būs turpmākais saziņas veids.

2.2. Sadarbības veicināšanas aktivitātes

1. Dienas rīts. Ja bērns ievēro dienas ritu, tad viņam pietiks spēka mācīties. Mācīt ievērot dienas ritu gan mājās, gan pirmsskolā, un pēc tam protams arī skolā. It īpaši tas ir nepieciešams bērniem, kuri pēdējo gadu apmeklē pirmsskolas izglītības iestādi.

2. Portfolio "Gads pirms skolas". Ļoti labs variants, kā bērnam sagatavoties skolai un iemūžināt sev vislabākās atmiņas par pirmsskolas izglītības iestādi, ka arī par skolotāju un saviem grupas biedriem. Tā var izskatīties kā grāmata, kuru bērni izgatavo visa gada garumā, pievienojot gan mācītās tēmas, gan fotogrāfijas no pasākumiem. Var arī tajā pievienot mājas darbus, kurus viņi pildīja mājās kopā ar vecākiem.

3. Ģimenes projekti (lielā talka, radošās darbnīcas, karjeras nedēļa, ekskursijas kopā ar vecākiem, vecāku atveidots teātris). Vēl viens veids, kā ieinteresēt vecākus kopā ar savu bērniņu piedalīties pirmsskolas dzīvē, lai bērns justos drošāks, viņam rastos motivācija, būtu vēlme mācīties, jo arī vecāks piedalās visās aktivitātēs.

4. Virtuālais klubs "Veiksmīga vecāku klubs". Tas var būt čats mobilajā telefonā vai kāda runājoša siena, kuru sagatavo paši vecāki. Tur viņi varēs dalīties ar savu veiksmīgo pieredzi. Piemēram, kāda bija bērnam problēma un kā viņi to ir atrisinājuši, kur meklēt risinājumu. Vecāki to lasīs ar lielu interesi. Varbūt uz doto brīdi vecākam nav problēmu, bet viņi zinās kur meklēt atbildi, ja radīsies kāda nebijusi situācija.

5. Lekcijās vecākiem "Pozitīva audzināšana", "Tēva loma", "Bērna uzturs", "Psihologa konsultācijas", "Sagatavošana skolai", "Kā izmantot internetu, lai bērns varētu mācīties kopā ar vecākiem". Sniegt priekšstatu par dažādām tēmām, kas ir saistītas ar vecāku lomu bērna dzīvē. Būtu labi tādas lekcijas organizēt attālināti un vēl ierakstīt, ievietot internetā vecākiem pieejamā mapē un tad vecāki varēs noskatīties sev ērtākā laikā vai pēc nepieciešamības.

6. Katru mēnesi rīkot sapulces. Tad vecāks būs informēts par to, kas notiek pirmsskolā. Sapulcē iekļaut rotaļnodarbību aktivitātes. Tad vecāki zinās, ko bērni dara ikdienā. Domāju, ka jebkurš vecāks ar prieku izkustēsies, piedalīsies rīta aplī vai citā aktivitātē.

7. Mājas darbi kopā ar vecākiem. Piemēram, katru otro nedēļu kopā ar vecākiem apmeklēt kādas kultūrvēsturiskas vietas, kaut ko kopīgi padarīt, lai padziļinātu bērnu zināšanas. Vispār tādas aktivitātes uzlabo saikni starp bērnu un vecākiem.

8. Ģimenes galdā spēļu popularizēšana. Piemēram, "Gliemezis", "Cirks". Ja vecāki ļauj bērnam uzvarēt, tad viņi izaug ar sajūtu, ka ir stipri. Bet, ja trīsgadniekam ir sajūta, ka lielie ir neietekmējami un neuzvarami, arī izaugot, viņam var saglabāties bezspēcības sajūta, tāda sajūta, ka pasaule nav ietekmējama līdz pat tādai pakāpei, ka sastingst autoritāšu priekšā.

9. Stiprināt bērna pašapziņu. Normāla pašapziņa ir pamatakmens laimīgai dzīvei gan lielajiem, gan mazajiem. Līdz ar to vecākiem jācenšas vairāk runāt ar savu bērnu. Nepalīdz apgalvojumu noliegšana un salīdzināšana. Pašapziņu palīdz celt sajūta, ka dzīvi iespējams kontrolēt. Uzslavē bērnu par to, ka viņš ir centies, nevis par to, kādu rezultātu viņš ir panācis.

2.3. Sekmīgas bērnu adaptācijas sākumskolai programma

Lai sekmētu skolēnu sociālo adaptēšanos, nepieciešams pilnveidot skolēnu komunikāciju un sadarbību, konkrētāk, neverbālo komunikāciju un sadarbību ar pieaugušajiem, un pašvērtēšanas prasmes, konkrētāk, savu neveiksmju un mācību darbības vērtēšanu.

Mērķtiecīgs un labi izstrādāts sadarbības plāns skolai ar vecākiem ir efektīvs instruments bērnu adaptācijas veicināšanai skolā.

Mācību gada sākumā, kad bērni jau ir sagatavoti no vecāku un pirmsskolas izglītības iestādes puses, var novērot sekmīgas adaptācijas programmu skolā:

- Iepazīšanās etaps:

Skolēni iepazīstas ar skolēniem, ar skolotājiem, ar jaunām telpām, ar jauno situāciju, ar izmaiņām, kas viņus sagaida. Audzinātājs, rūpīgi plānojot dažādas aktivitātes, iegūst daudz informācijas par katru skolēnu. Tas palīdz plānot turpmāko klases dzīvi;

- Darbošanās dažādās grupās:

Skolēni mācās sadarboties, veidojot vizītkarti, izstrādājot klases likumus un citus savstarpējās mijiedarbības noteikumus.

- Dažādas aktivitātes, spēles:

Var izspēlēt dažādas spēles, lai veicinātu labvēlīgas atmosfēras radīšanu klasē, apvienotu skolēnus pēc vasaras brīvlaika un pārvarēt psiholoģisko sasprindzinājumu. Būtu ieteicams to darīt nosēžoties kopā ar skolotāju aplī, tāpat kā pirmsskolas izglītības iestādē, kas bērniem ļaus justies drošāk.

- Dienas rīta ievērošana:

Lai sākumskolas vecuma bērns spētu mācības apgūt veiksmīgāk, vakaros nepieciešams iet gulēt plkst. 21:00.

- Mājas darbu pildīšana kopā ar vecākiem vai vienā telpā:

Citi vecāki pilda kopā ar savu bērnu mājas darbus līdz 7.klasei, citi jau 1. klasē jūt, ka bērns veiksmīgi tiek ar visu galā. Tomēr, īpaši uzsākot mācības 1.klasē, bērnam ir jāsaņem, ka šajā sociāli nozīmīgajā darbā viņš nav viens. Lai vecāki neuzņemtos par daudz, bet bērns justos atbalstīts, ieteicams kādam no vecākiem atrasties tajā pašā telpā, kurā bērns pilda mājas darbus.

- Sadarbība ar vecākiem:

Ieteicams cieši sadarboties ar skolotājiem un skolas atbalsta personālu. Bērna izglītība lielā mērā ir atkarīga no viņam tuvo pieaugušo atbalsta un sadarbības. Vecākiem ieteicams pašiem izrādīt iniciatīvu un izstāstīt skolotājam par savu bērnu, par viņa stiprajām pusēm un grūtībām, izrādīt interesi par

mācību procesu, kā arī sniegt idejas skolotājai iespējamajam atbalstam. Tas pedagogam veido priekšstatu par ģimeni, rūpēm, ko bērns saņem no vecākiem. Tas ir labs solis sadarbības uzsākšanai.

- Vecāku sapulces:

It īpaši 1.klasē, kad atbalsts ir nepieciešams ne tikai skolēniem, bet arī vecākiem. Skolotājai sniegt ieteikumus, kā uzlabot ikdienu bērnam. Skolotājas vērojumi par bērnu, kā viņš jūtās skolā. Var arī uzaicināt psihologu, kurš var sniegt nepieciešamo atbalstu. Labvēlīgu attiecību veidošana ar vecākiem – kompetences analīze – ļoti svarīgs palīglīdzeklis palīdzot bērniem un vecākiem. Tas dod iespēju izmantot ģimenes locekļu stiprās puses.

Tikšanās reizē jau ir iegūta informācija par to, ko audzēknis prot labi darīt, kādas ir viņa stiprās puses, kā arī, ko nepieciešams pilnveidot.

- Whatsapp grupas izveide, kur skolotāja dalās ar svarīgāko informāciju, kā arī vēl viena vecāku whatsapp čata izmantošana, kur var sarunāties par mājas darbiem, pazaudētām mantām, utt.

3. Pētījums par inovatīvām sadarbības metodēm starp vecākiem un pirmsskolas izglītības iestādi Rīgas X pirmsskolas izglītības iestādē bērnu sagatavošanās skolai veicināšanā

3.1. Pētījuma gaitas raksturojums

Lai veiktu praktisko pētījumu, tajā tika iesaistīta viena pašvaldības pirmsskolas izglītības iestāde.

Rīgas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestāde ir tipveida divstāvu ēka, kura uzcelta 1973. gadā. Pirmsskola īsteno mācību programmu (01011111), kas ir vienota visā Latvijā.

Rīgas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādes (turpmāk tekstā – iestāde) mērķis ir īstenot pirmsskolas izglītības programmu un sagatavot bērnus pamatizglītības apguvei.

Iestādes uzdevumi: nostiprināt un aizsargāt bērna drošību un veselību; veidot bērnam Es apziņu, kuras pamatā ir bērna rīcības, darbības, jūtu, vēlmju un interešu apzināšana, spēju izpausme aktīvā darbībā, ievērojot vispārcilvēciskās vērtības; attīstīt katra bērna aktivitāti (ētiski estētisko, intelektuālo, fizisko), veidojot bērna iekšējo vēlmi izzināt apkārtējo pasauli un apgūt pieaugušo radīto pieredzi; psiholoģiski sagatavot bērnus pamatizglītības apguvei.

Iestāde strādā 5 dienas nedēļā. Bērnu grupu darba laiks ir no plkst. 7.00 – 19.00 ar 3 - reizēju ēdināšanu. Iestādē paredzētas 134 vietas bērniem no 1,5 līdz 7 gadiem. Pirmsskolas izglītības iestādē darbojas 6 grupas - 3 grupas, kur ir divi skolotāji un viens skolotāja palīgs, un 3 pilotgrupas, kur ir viens skolotājs un divi skolotāja palīgi.

Galvenie dokumenti darbam pirmsskolas izglītības iestādē:

Izglītības likums, 1998.g.;

Bērnu tiesību aizsardzības likums, 1998.g.;

Noteikumi par valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām un pirmsskolas izglītības programmu paraugiem (MK 2018.gada 21.novembrī, Ministru kabineta noteikumi Nr. 716), pirmsskolas mācību programma, 2018.g.;

Pirmsskolas mācību programma, 2019.g.;

Iestādes attīstības plāns 3 gadiem;

Gada plāns;

2023./2024. m. g. tematiskais plāns E-klasē. Tematiskajā plānā tiek atspoguļota katra mēneša galvenā tēma un apakštēmas. Apakštēmas tiek plānotas pēc nepieciešamības. Tiek plānoti gadskārtu svētki vai iestādes citi ierosināti pasākumi. Katrai tēmai tiek doti materiāli un veicamie uzdevumi atbilstoši bērnu vecumposmam un sasniedzamajam rezultātam;

Iekšējās kārtības noteikumi. Nosaka audzēkņu, viņu vecāku vai personas, kas viņus aprūpē, pienākumus un tiesības; audzēkņu, vecāku un citu personu rīcību iestādē un tās organizētajos pasākumos; izglītības procesa organizāciju; drošības pasākumus iestādē; atbildību par noteikumu neievērošanu;

Iestādes dienas rits 2023./2024.m.g. Nosaka dienas aktivitātes, pastaigu, pusdienu, diendusas laiku katrai grupai;

Integrēto priekšmetu plāns 2023./2024.m.g. Mācību jomas nedēļai.

Izglītības iestādes mācību vide gan telpās, gan tās teritorijā ir bērna attīstību un mācību veicinoša.

Grupas vide ir droša, daudzfunkcionāla un ērta. Telpas ir gaišas, pietiekami daudz vietas, bērni var darboties grupās un individuāli, ir organizēti mācību centri, organizatoriskās zonas. Ir izvietotas bērniem saprotamas norādes un nodrošināta viegla piekļuve mācību līdzekļiem, priekšmetiem un vietām. Ir vieta kustībām un atpūtai. Atbilst higiēnas prasībām. Uz grupas sienām ir metodiskie materiāli, kurus izmanto rīta apļa un rotaļnodarbību laikā – cipari, burti, attēli. Kā arī runājošās sienas, kuras vēstī par tēmām pirmsskolā. Visas grupas ir renovētas, kopumā iestāde ir kopta un skaista.

Izglītības iestādes teritorija ir nodrošināta ar aprīkojumu daudzveidīgām kustību aktivitātēm. Katrai grupai ir savs rotaļu laukums. Laukumi iekārtoti atbilstoši vecumiem. Bērni, pieaugot, mainās ar laukumiem, lai tie atbilstu audzēkņu vecumposma vajadzībām. Skolotāja kopā ar bērniem ievēro kārtību laukumā, papildina ar dabas materiāliem, mācību līdzekļiem, lai mācības varētu organizēt arī ārā (pastaigas laikā).

Pirmsskolas izglītības iestādē bērni apmeklē mūzikas nodarbības, sporta un logopēda nodarbības. Pēc izvēles bērns var apmeklēt arī angļu valodas pulciņu. Skolotāja piedalās iestādes dzīvē, sadarbojas ar citiem pedagogiem, lai bērniem mācības noritētu lietderīgāk.

Arvien vairāk iestādē notiek pasākumi, kas tiek rīkoti kopā ar vecākiem. Bet iestāde ir tikai ceļa sākumā, jo pandēmija atstāja lielas un iespaidīgas sekas. Vecāki un skolotāji bija spiesti Covid-19 laikā ievērot valsts drošības noteikumus, lai pasargātu gan bērnus, gan savu veselību. Tagad lielāka uzmanība tiek veltīta sadarbībai ar vecākiem, lai varētu aktīvāk iesaistīt vecākus kopīgu pasākumu plānošanā, lai informētu par notiekošo bērnu ikdienā, ko bērns mācās, ko dara un kāds ir rezultāts.

Dažas skolotājas uzskata, ka Covid-19 tomēr ieviesa labas izmaiņas skolotājas ikdienas darbā. Pirmkārt, vecāki mazāk iesaistās skolotājas ikdienas darbā. Otrkārt, uzticas skolotājai un viņa var mierīgāk darboties ar bērniem. Treškārt, neuzdod liekus jautājumus un visu savu laiku skolotāja var veltīt tikai bērniem, jo ne visi skolotāji ir gatavi sazināties ar vecākiem, tas viņiem rada tikai stresu un nedrošības sajūtu.

Kad rodas nedrošības sajūta? Varbūt tad, kad cilvēks nav pārliecināts par savu darbu. Kas dod skolotājam pārliecību? Jābūt kompetentai vadībai, lai skolotājas zinātu savus pienākumus un tiesības.

Lai veiktu empīrisku pētījumu par vecāku un pirmsskolas sadarbību, un izzinātu kādas inovatīvas metodes ir efektīvas sadarbībā starp vecākiem un pirmsskolas izglītības iestādi, pirmsskolas iestādē tika veikta aptauja ar anketas palīdzību. Anketas tika izsniegtas gan pedagogiem (skat.1.pielikumā), gan vecākiem (skat.2.pielikumā).

Neskatoties uz to, ka laiks nebija ierobežots, tomēr atsaucība nebija liela. Taču tā, jebkurā gadījumā, deva ieskatu gan vecāku, gan pedagogu redzējumā, par to, kas savstarpējā sadarbībā ir labs, kādas metodes ir efektīvas, kas vēl būtu jāuzlabo.

Anketā vecākiem tika piedāvāti 13 jautājumi, anketas paraugs 1.pielikuma, kas saistīti ar sadarbības metodēm pirmsskolas izglītības iestādē starp pedagogiem un vecākiem, no kuriem uz 2 jautājumiem respondenti varēja izteikt personīgo viedokli. Atbildes uz jautājumiem, kuriem jau ir sniegti kādi varianti, respondenti atbild labprātāk, nekā uz jautājumiem, kuros atbildes vai viedoklis jāsniedz pēc saviem ieskatiem.

Anketā pedagogiem ir tikai 7 jautājumi, anketas paraugs 2.pielikumā, kurā ir vairāki atbilžu varianti un arī iespēja izteikt savu viedokli.

Rezultātu apstrādē bija divi posmi. Pirmajā tika sasummētas iegūtās atbildes, bet otrajā izveidotas tabulas, kuras atbilst rezultātam un veikta rezultātu analīze.

3.2. Sadarbības metodes : rezultāti un tās analīze

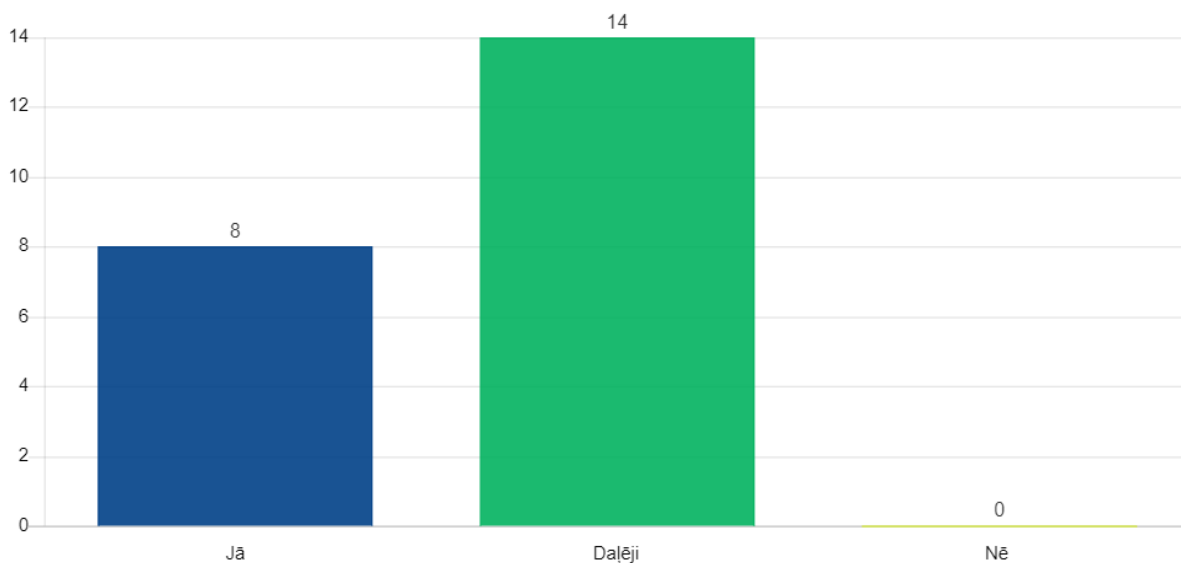
Ieskats sadarbības norisē tiek uzsākts ar skolotāju anketām, ar sniegtajām atbildēm. Skolotājas ir izglītotas personas un attieksme pret sadarbību ir profesionālāka.

Pedagogu aptaujas rezultāti:

Pirmajā jautājumā ir noskaidrots, cik gadu liela pieredze ir skolotājiem, strādājot šajā amatā. Pēc skolotāju atbildēm redzams, ka lielākai daļai, 17 no 22 respondentiem, ir pieredze strādājot ar bērniem vairāk par 5 gadiem. Līdz ar to, veidojas priekšstats, kā turpmākās atbildes sniegs respondenti, kuriem ir ko teikt un ar ko salīdzināt.

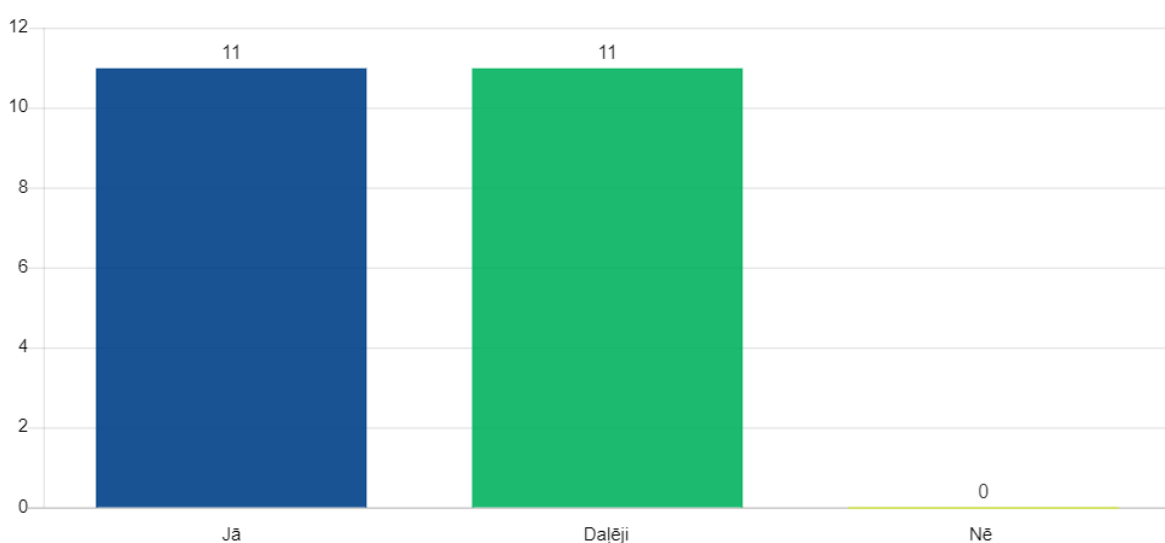
Nākamajā jautājumā tiek noskaidrots, ka skolotāji pilnīgi piekrīt tam, ka sadarbība ir svarīga ģimenes un PII procesa norisei un bērna labbūtībai. Pilnīgi visi respondenti atbildējuši „jā”. Sanāk visas skolotājas uzskata, ka sadarbība ar vecākiem ir neatņemama sastāvdaļa pirmsskolā.

Tālāk var redzēt (Skat. 3.2.1. attēlā) rezultātus par to, vai pašas skolotājas saredz no vecāku puses vēlmi sadarboties. Te atbildes ir sadalījušās, un tomēr lielākā daļa respondentu uzskata, ka vecāki daļēji ir ieinteresēti sadarboties ar pirmsskolu.

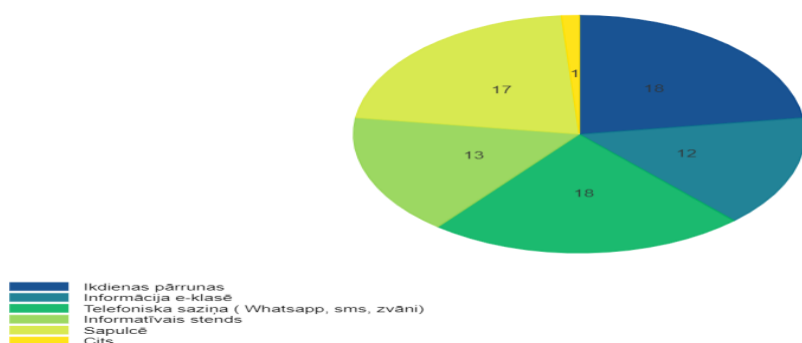
3.2.1. attēls. Vai uzskatāt, ka vecāki ir ieinteresēti sadarbībā ar pirmsskolas izglītības iestādi?

Pēc aptaujāto atbildēm redzams, vai vecāki ir aktīvi un motivēti piedalīties pirmsskolas rīkotajos pasākumos. Te atbildes ir sadalījušās, tikai 11 no 22 respondentiem saskata vēlēšanos piedalīties rīkotajos pasākumos. Kā rāda prakse, kad notiek apspriešana par tuvākajiem pasākumiem, tad lielākā daļa vecāku ir ļoti aktīva, it īpaši vecāku čatos, bet ar laiku tā aktivitāte samazinās. Pārējie 11 respondenti uzskata, ka vecāki ir daļēji aktīvi (Skat. 3.2.2. attēlā).

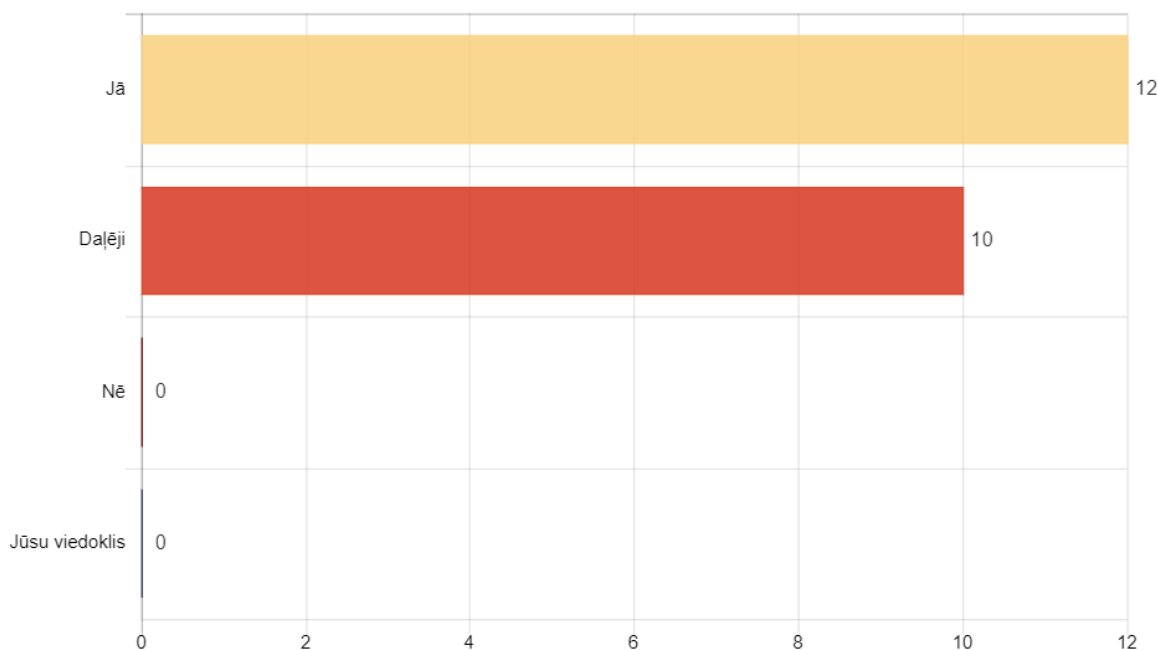
3.2.2.attēls. Vai Jūsu grupas vecāki ir aktīvi un motivēti piedalīties pirmsskolas rīkotājos pasākumos?

Vispopulārākās sadarbības formas pēc skolotāju atbildēm (Skat. 3.2.3. attēlā). Iepriecina tas, ka tomēr ikdienas pārrunas ir viena no populārākajām sadarbības formām, kā arī telefoniskā saziņa. Tālāk seko sapulces un informācijas stends.

3.2.3.attēls. Kādas sadarbības formas Jūs izmantojat ikdienā ar vecākiem?

Informācija e-klasē tikai sāk uzņemt tempu, jo skolotājas vēl mācās strādāt šajā vietnē. Vidējais skaits respondentu ir atzīmējuši ikmēneša individuālās sapulces. Kaut arī daudzos literatūras avotos un publikācijās šo sadarbības formu uzskata par ļoti efektīvu modeli, un to arī ievieš praksē.

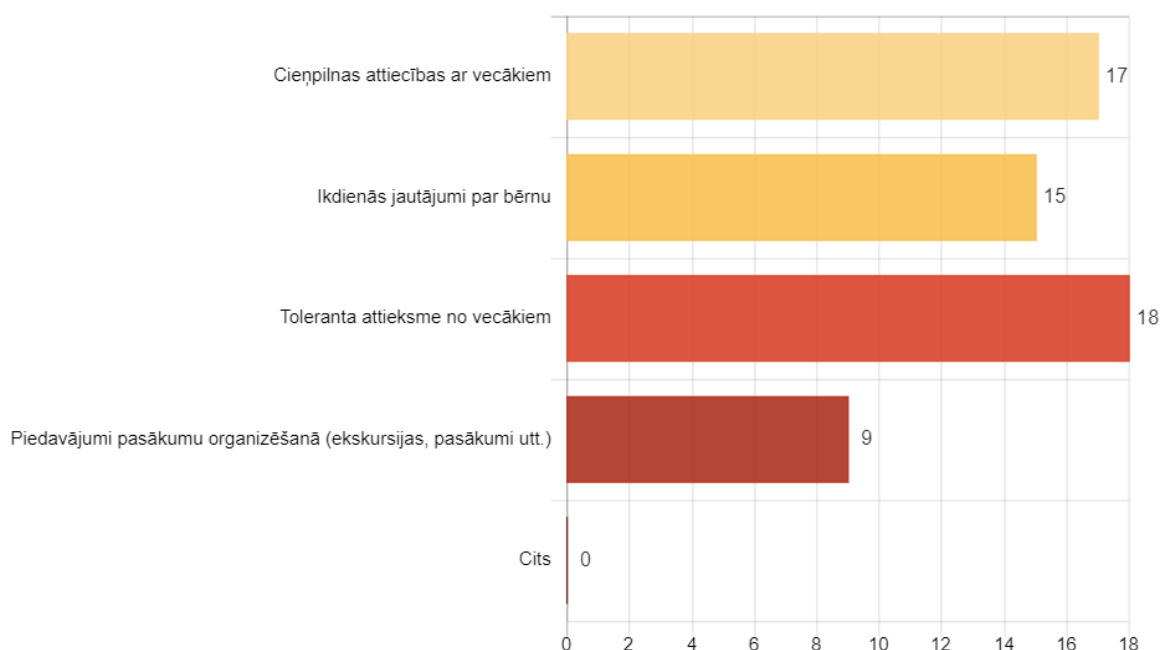

3.2.4. attēls. Vai uzskatāt, ka vecāki ir ieinteresēti bērna sagatavošanai skolai?

Vai skolotājas redz vecāku ieinteresētību bērna sagatavošanā skolai, var redzēt zemāk (Skat. 3.2.4. attēlā). Lielākā daļa skolotāju uzskata, ka tomēr vecāki ir ieinteresēti sagatavot savus

bērnu skolai. Tas ir labi, ka skolotāji saskata vecāku atsaucību. Un daļēji ieinteresēti ir 10 respondentu no 22, tā arī ir pozitīva atbilde, varbūt pastāv vienkārši kādas neskaidrības šajā jautājumā.

Pēdējā jautājumā var redzēt, kas tieši motivē skolotāju sadarbībai ar vecākiem, bez kā nevar pastāvēt cieņpilna sadarbība ikdienā (Skat. 3.2.5. attēls). Visvarīgākais ir toleranta attieksme no vecākiem, 18 aptaujāto no 22 ir izvēlējušies šo variantu. 17 aptaujāto atzīmē cieņpilnas attiecības ar vecākiem, un 15 aptaujāto motivē sadarbībai ikdienas jautājumi par bērnu.

3.2.5.attēls. Kas veicina Jūsu motivāciju sadarbībai ar vecākiem?

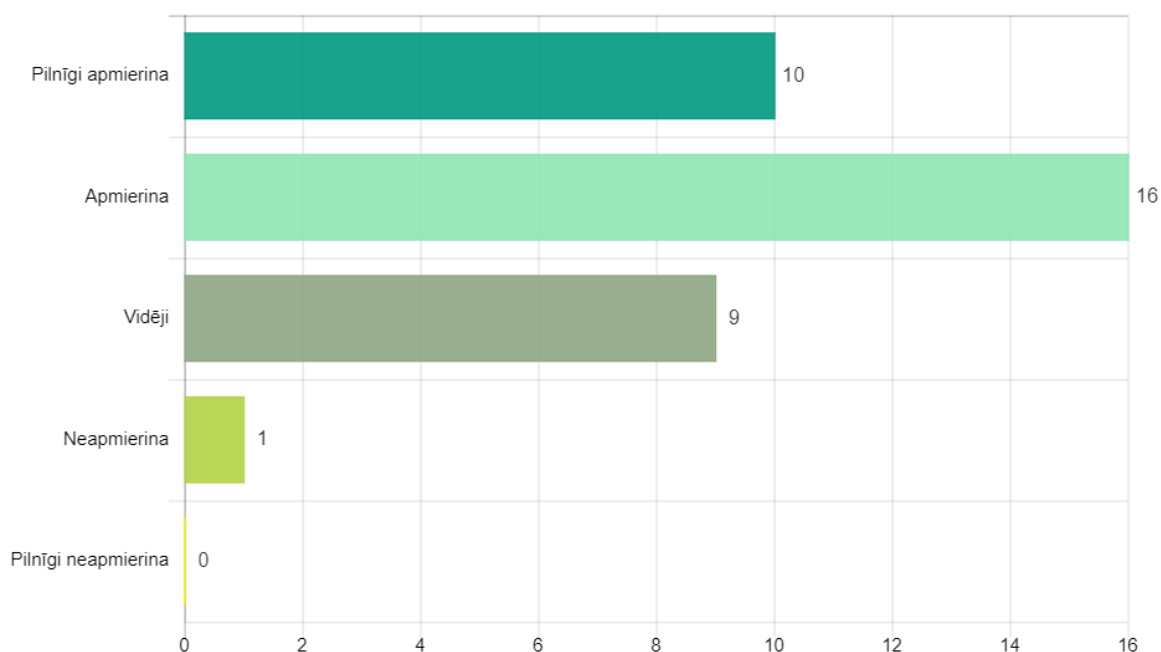
Pēc aptaujāto atbildēm redzams, ka šajā iestādē skolotājiem galvenais ir cieņpilna attieksme, nevis vecāku vēlme piedalīties pirmsskolas ikdienas dzīvē. Skolotājas nemeklē jaunas sadarbības formas, bet vienīgais kas viņām ir vajadzīgs, tā ir laba attieksme no vecākiem.

Vecāku aptaujas rezultāti:

Anketas sākumā tika noskaidrots, ka aptaujā piedalījās 36 respondenti, no tiem 2 vīrieši un 34 sievietes, kā arī viņu ģimenē vairāk bērnu izglītošanā iesaistās gan mamma, gan abi vecāki.

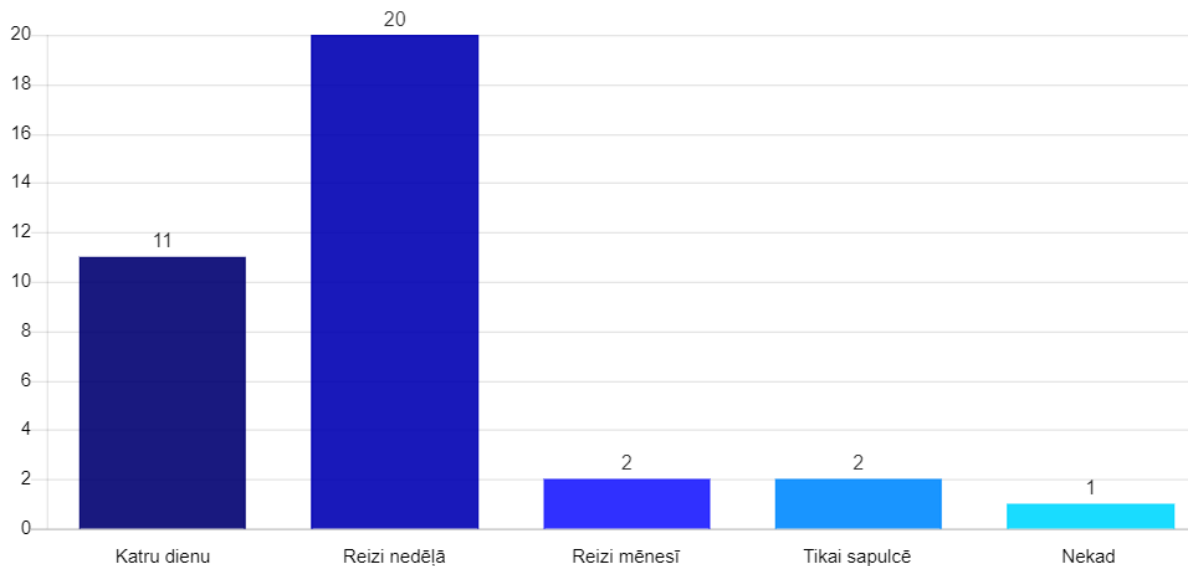
Tālāk vecāki ir atbildējuši, vai viņus apmierina bērnu izglītošanas līmenis pirmsskolā. Kopumā rezultāts ir labs un virzās uz pozitīvu atbildi. Vidēji apmierināti ar sava bērna

izglītošanu ir 9 aptaujātie. Tikai viens respondents no 36 ir neapmierināts ar sava bērna izglītošanas līmeni pirmsskolā (Skat.3.2.6.attēls).

3.2.6.attēls. Vai Jūs apmierina bērnu izglītošanas līmenis Jūsu pirmsskolas izglītības iestādē?

Nākamajā jautājumā vecāki ir devuši atbildi, par to, cik bieži viņi interesējas par sava bērna sasniegumiem un neveiksmēm. Pēc atbildēm var redzēt, ka 20 aptaujāto interesējas reizi nedēļā, bet 11 aptaujāto interesējas par sava bērna sasniegumiem un neveiksmēm katru dienu (Skat.3.2.7.attēlu).

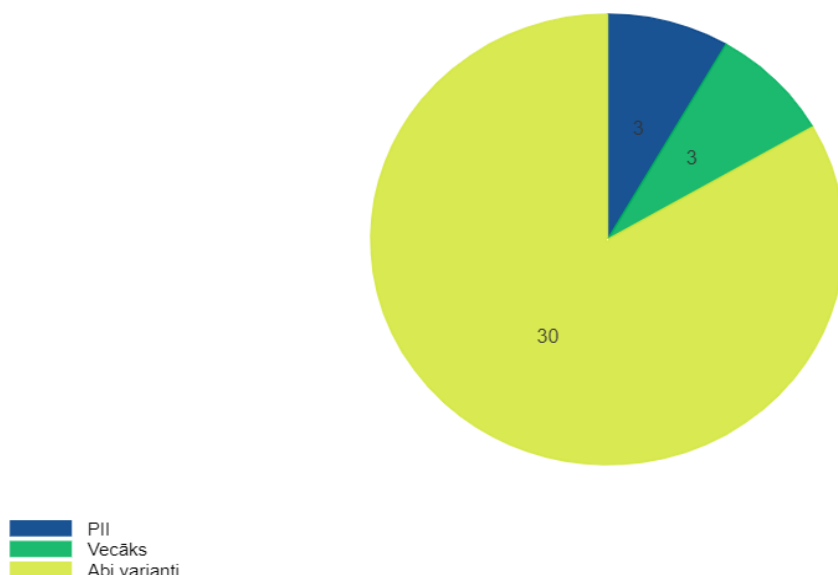

3.2.7.attēls. Cik bieži Jūs interesējaties par sava bērna sasniegumiem un neveiksmēm pirmsskolas izglītības iestādē?

Kāds interesējas katru dienu, kādam vajag zināt par savu bērnu tikai reizi nedēļā. Tālāk var redzēt, ka 2 vecāki paaugstinātas interesējas par sava bērna gaitām tikai reizi mēnesī un 2 - tikai sapulces laikā. Viens no respondentiem neinteresējas vispār. Pieļauju iespēju, ka vecākiem lielāka un biežāka interese ir tieši par jaunākā vecuma bērniem, ar laiku tā mazinās. Uztraukums samazinās un nav vairs nepieciešamības katru dienu prasīt skolotājai par bērna sasniegumiem, kā arī bērni paliek runīgāki un spēj paši pastāstīt, ko ir darījuši pirmsskolā.

Tālāk vecāki ir atbildējuši par to, vai viņiem vajag iesaistīties bērnu sagatavošanās procesā 1.klasei. 31 respondents no 36 ir atbildējis, ka „jā”, un tikai 5 respondenti atbildēja, ka „nē”. Iespējams, ka tie, kas atbildēja ar „nē” ir pilnīgi apmierināti ar skolotājas darbu un paļaujas tikai uz viņas profesionalitāti.

Nākamajā jautājumā vecāki ir atbildējuši, uz ko viņi paļaujas vairāk- uz sevi vai pirmsskolas darbu, gatavojot savu bērnu skolai. Pēc atbildēm redzams, ka 30 vecāki, bērnu

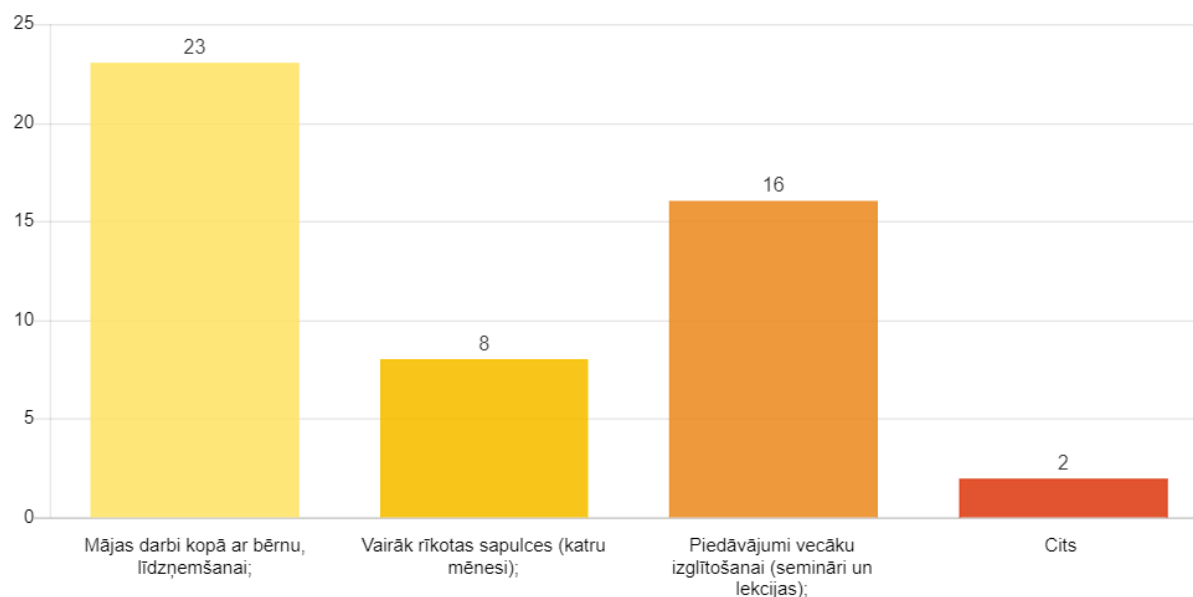

3.2.8.attēls. Veicinot bērnu sagatavošanos 1.klasei, Jūs vairāk paļaujaties uz pirmsskolas izglītības iestādes darbu, vai uz sevi?

sagatavojot skolai, paļaujas uz pirmsskolas darbu un uz sevi - kā vecāku iesaisti mācību procesā, atzīmējot abus variantus.(Skat.3.2.8.attēlu).

Lielākā daļa uzskata, ka bērnu sagatavošanās laiks skolai, ir kopīgs darbs - tas tikai iepriecina. 3 respondenti uzskata, ka var paļauties tikai uz sevi, vēl 3 aptaujātie pilnīgi paļaujas uz skolotāja darbu.

Tālāk apskatīsim, kādas sadarbības formas ir izvēlējušies vecāki (Skat.3.2.9.attēlu).

3.2.9.attēls. Ja Jums būtu iespēja izvēlēties, kas, Jūsprāt, varētu Jums noderēt sagatavošanās procesā?

Vislielākais aptaujāto skaits- 23 no 36 respondentiem izvēlās iespēju pildīt mājas darbu kopā ar bērnu. Savā veidā tā ir gatavošanās skolai arī vecākiem. Bet kā būs realitātē? Ja skolotāji dos darbus uz mājām, vai tiešam vecāki to darīs kopā ar bērniem? Un vai vispār to darīs?

Tālāk seko piedāvājumi vecāku izglītošanai (semināri un lekcijas), tādu variantu ir atzīmējuši 16 no 36 respondentiem. Rīkot vairāk sapulces ir nepieciešams tikai 8 respondentiem, un tikai divi ir izvēlējušies citu variantu.

Divi respondenti ir piedāvājuši savu variantu:

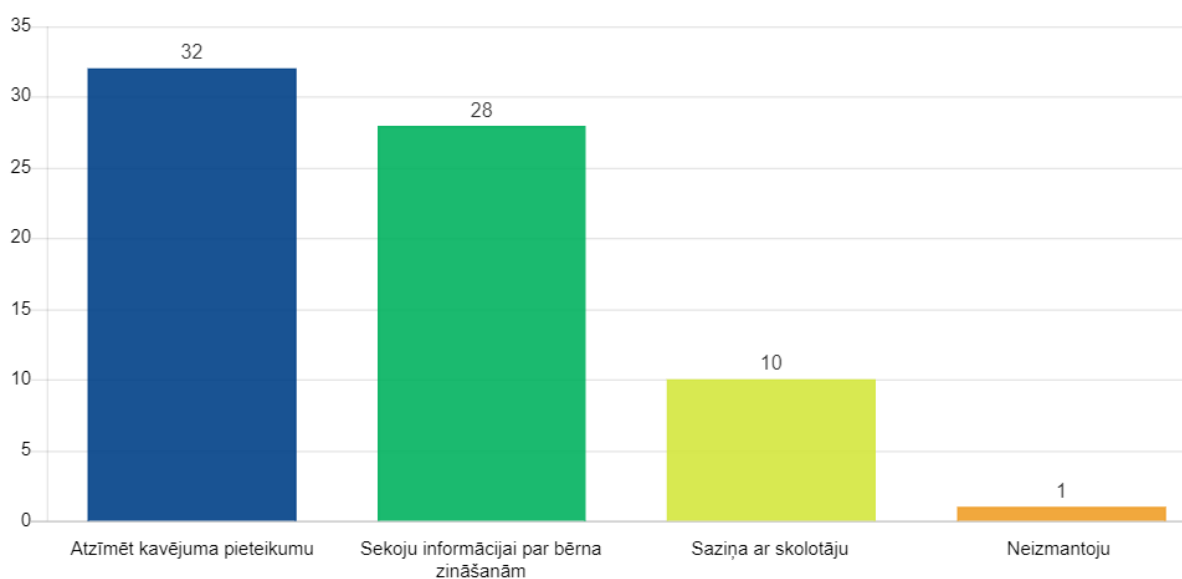
- „Ja izglītošanas iestāde informēja par problēmām ar informācijas apguvi”;
- „Vecākam nav jāgatavo bērns skolai”.

Iepriekšējā jautājumā atbildes deva iespēju uzzināt vecāku domas par nepieciešamajām sadarbības formām, kuras vecāki izmantotu vislabprātāk. Nākošajā jautājumā tiks noskaidrots, vai vecāki izmanto dotās iespējas, ko piedāvā pirmsskolas izglītības iestāde, piedāvājot vecākiem piedalīties pasākumos, kas paredzēti vecākiem kopā ar bērniem.

Vecākiem bija iespēja izteikt savas domas, par iespēju piedalīties „Ģimenes projekts (lielā talka, radošās darbnīcas, karjeras nedēļa, ekskursijas kopā ar vecākiem, vecāku iestudēts teātris)”. Par tādu ideju ir nobalsojuši 24 respondenti no 36, un 11 par to, ka daļēji piekrīt. Viens no respondentiem atbildēja, ka viņam trūkst laika un vēlšanās iesaistīties.

Vēl bija iespēja izteikties par tādu ideju „Portfolio "Gads pirms skolas". Grāmata, kuru bērns pats veido un aizpilda visa gada garumā. Tajā būs atspoguļotas gada tēmas, kopīgas fotogrāfijas no pasākumiem, bērna mājas darbi, kurus pildīja kopā ar vecākiem. Par šo ideju ir nobalsojuši 25 respondenti no 36, un pārējie atbildēja, ka daļēji piekrīt tādas grāmatas izveidei.

Tālāk 34 respondenti no 36 ir atbildējuši, ka zina, kas ir e-klase un ko tajā var atrast. Pagāja gads, kopš šajā iestādē tika uzsākts darbs ar e-klasi, un jau ir samēra labs rezultāts. Vecāki ir informēti par e-klases nepieciešamību un iespējām. Un kā tad viņi izmanto e-klasi?

3.2.10.attēls. Ja Jūs izmantojat e-klasi, tad kādam nolūkam?

Skatoties uz atbildēm, var secināt, ka vecāki ne tikai atzīmē kavējumus, bet arī seko informācijai par bērna zināšanām. Un tikai 10 respondentu izmanto e-klasi, kā iespēju sazināties ar skolotāju. Viens neizmanto e-klasi vispār. Interesanti, kā tad viņš atzīmē bērna kavējumu?

Kopumā uz pirmspēdējo jautājumu par vecāku apmierinātību par sadarbību ar grupas skolotāju, veidojas ļoti labs radītājs. Radītājs ir 4,56 no 5, līdz ar to var secināt, ka kopumā vecāki ir apmierināti.

Un pēdējais jautājums. Vecāki izteicās un piedāvāja savus priekšlikumus:

- „Sagatavošanās grupās sevišķi liela nozīme ir regulārām tikšanās reizēm ar pedagogu. Bieži vien skolas izvirza neadekvātus nosacījumus 1.klasei. Saskaņā ar Skola2030 programmu - pirmsskola, manuprāt, izvirza pārāk zemus, nekonkrētus SR, tiem ir jābūt konkretizētiem, izmērāmiem, vecākiem- saprotamiem, lai arī vecāks spēj sekot reāliem, izmērāmiem bērnu sasniegumiem. Bieži vien sākumskola prasa, lai bērns raksta, bet, patiesībā, prasa rakstību, nevis drukātiem burtiem, bet jau rakstītiem. Skola prasa matemātiskas prasmes, kas netiek apgūtas pirmsskolā, piemēram, matemātisko simbolu "+", "-"lietošanu, kaut bērns tos vēl nesaprot”;

-„Skolotājiem iemācīties motivēt bērnus mācīties. Jo no tā ir atkarīgs cik viņi vēlas turpmāk mācīties un apgūt vielu. Tad arī uzvedības normas uzlabosies. Paldies”;

-„Vairāk runāt ar bērniem latviski. Mājās ir krievu vide, vecāki nevar nodrošināt latviski runājošo vidi, visas cerības uz pirmsskolu”.

1.tabula. Inovatīvas formas

Nosaukums	Mērķis	Gaita	Paredzamais rezultāts
1. “Vecāku stunda kopā ar vecākiem”	Uzlabot sadarbību gan ar skolotāju, gan ar bērniem. Vecāki iejutīsies skolotāju lomā.	Vecāki izvēlās un pierakstās uz skolotājas piedāvātajiem variantiem. Vecāki vada nodarbību ar bērniem. Tā varētu būt kā meistarklase, vai mākslas nodarbība. Protams palīdz skolotāja un skolotāja palīgs.	Uzlabosies sapratne par bērna darbošanos pirmsskolas izglītības iestādē. Sadarbība ar skolotāju. Vecāks jutīsies vajadzīgs un novērtēts bērna mācību procesā.
2. „Bērna sasniedzamais rezultāts arī vecākiem”	Paskaidrot detalizēti par vērtēšanās sistēmu pirmsskolas izglītības iestādē.	Katra mēneša beigās vecāki tiek aicināti uz pasākumu, kurā skolotāja rāda bērnu veiksmes un neveiksmes tēmas materiāla apgūvē . Izskaidro rezultātus, sniedz ieteikumus.	Vecākiem būs skaidrs par vērtēšanās sistēmu. Vecāku iesaistīšanās uzlabo bērna panākumus izglītībā.
3. „Priekšnesums kopā ar vecākiem, brāļiem un māsām, vecvecākiem”	Ģimenes iesaistīšanās palielina atbalstu izglītības iestādei un skolotāja veicina visu ģimenes locekļu daudzveidīgu	Organizētos pasākumos vai svētkos bērns kopā ar savu ģimeni var sagatavot kādu priekšnesumu.	Bērns jutīsies svarīgs un novērtēts, pacelsies pašvērtējums, uzlabosies sociālā attīstība.

	iesaistīšanos, piemeklējot katram iesaistītajam darbības pēc viņu spējām.		
4. „Bērna dzīve pirmsskolā”	Atcerēties kopā ar vecākiem visu savu pavadīto laiku pirmsskolas izglītības iestādē.	Vecāks kopā ar bērnus veido digitālo albumu ar attēliem, no pirmsskolas sākuma līdz pēdējam gadam iestādē.	Bērnus jēgpilni kopā pavadīts laiks ar savas ģimenes locekļiem.

Secinājumi

Izpētot un izanalizējot dažādus informācijas avotus un autoru darbus, kuri piedāvā dažādas teorijas un atziņas par sadarbību, sadarbības jēgu, sadarbības partneriem - vecākiem, bērniem, skolotājiem, sadarbības iespēju izmantošanu un vidi, kurā notiek sadarbība – pirmsskolas izglītības iestādē, darba autore ir apkopojusi secinājumus.

Secinājumi par 1.nodaļu:

Bērns, kā struktūras vienība, ienāk šajā pasaulē, lai kļūtu par pilnvērtīgu cilvēku, pilsoni. Un tā ir noteikts mūsu sabiedrībā, ka mēs sadarbojamies un mijiedarbojamies ar ģimeni, vienaudžiem, skolotājiem, u.c. Lai iemācītu bērnam dzīvot pareizi šajā pasaulē un nenoietu no ceļa, viņam palīdz viņu vecāki, skolotāji, pedagogi, vecvecāki utt. Jebkuros apstākļos bērns ir mūsu tautas vērtība.

Pirmā sociālā vide bērnam ir viņu vecāki, vēlāk arī pirmsskolas skolotāji, pedagogi, auklītes un citi. Bērnam sadarbībā ar skolotāju veidojas sava veida saikne, kas ilgst vairākus gadus. Pēc tam to saikni pārņem citas skolotājas utt. Tieši pirmsskolas vecumā veidojas personības kodols, tāpēc pirmajai skolotājai ir svarīga loma bērna dzīvē.

Pārejas posms no pirmsskolas uz skolu atzīts kā viens no nozīmīgākajiem posmiem cilvēka dzīvē, ko ietekmē vairāki faktori: sadarbība starp pirmsskolu un sākumskolu, pakāpeniska bērnu iepazīstināšana ar skolu, pārejas programmu īstenošana, informācijas apmaiņa par bērna attīstības progresu starp pirmsskolas un skolas pedagogiem. Līdz ar to, katra pirmsskolas pedagoga pienākums ir izveidot saikni ne tikai ar bērnu, bet arī ar viņa vecākiem. Tikai sadarbojoties, var panākt labus rezultātus. Vecāki un skolotāji sadarbojoties, sekmē bērna attīstību veselumā. Saikne starp mājām un pirmsskolu atspoguļo cieņu un kopdarbību. Starp bērna vecākiem un skolotāju jābūt uzticībai un cieņai.

Secinājumi par 2.nodaļu:

Lai sadarbība noritētu veiksmīgāk un dotu labus rezultātus, skolotājai un vecākiem jāstrādā pie viena mērķa, lai mērķis ir kopīgs, skolotājai jābūt kompetentai. Liela nozīme ir tālākizglītībai. Skolotājai nepieciešams profesionāli pilnveidoties, kā arī veicināt pieredzes apmaiņu ar pirmsskolas kolēģēm .

Nepieciešams meklēt inovatīvas sadarbības metodes, jo laiks nestāv uz vietas, cilvēki mainās un mainās arī sadarbības formas. Vecāki un bērni ir dažādi, tāpēc jāpielāgojas situācijai un jāmeklē dažādas sadarbības formas. Skolotāja un vecāki ir divas salas, un starp viņiem ir jāizveido tiltu, pa kuru pārvietosies laimīgs bērns.

Pēdējais gads pirmsskolā, un pirmais gads sākumskolā, tiem jābūt pēc iespējas līdzīgiem, lai pāreja noritētu vieglāk.

Secinājumi no skolotājas aptaujas:

1. Skolotājas pilnīgi piekrīt tam, ka sadarbība ir svarīga ģimenes un pirmsskolas procesa norisei un bērna labbūtībai.

2. Ir daļēji izteikta vecāku tendence uz aktīvu sadarbību.

3. Populārākās sadarbības metodes ir ikdienas pārrunas un telefoniska saziņa.

4. Informācija e-klasē pagaidām kā sadarbības metode ieņem pēdējo vietu.

5. Vecāki ir ieinteresēti bērnu sagatavošanai skolai.

6. Skolotājiem svarīgākais sadarbībā ir toleranta attieksme no vecākiem.

Secinājumi no vecāku aptaujas:

1. Kopumā vecākus apmierina bērnu izglītošanas līmenis pirmsskolā.

2. Visi vecāki atzīst, ka viņiem ir jāiesaistās bērnu sagatavošanās procesā 1.klasei.

3. Veicinot bērnu sagatavošanos 1.klasei, vecāki uzskata, ka šis darbs ir kopīgs. Iesaistās gan vecāki, gan skolotāja.

4. Lielākais aptaujāto vecāku skaits par sadarbības metodi ar skolotāju ir izvēlējušies iespēju pildīt mājas darbus kopā ar saviem bērniem. Otrajā vietā ir piedāvājumi vecāku izglītošanai (semināri un lekcijas).

5. Vairāk par pusi no respondentu skaita piekrīt idejai „Ģimenes projekti (lielā talka, radošās darbnīcas, karjeras nedēļa, ekskursijas kopā ar vecākiem, vecāku iestudēti teātri)”.

6. Lielākā daļa vecāku piekrīt idejai „Portfolio "Gads pirms skolas". Grāmata, kuru bērns pats veido un aizpilda visa gada garumā”.

7. Vecāki ir apmierināti par sadarbību ar grupas skolotāju.

Pēc aptaujā iegūtiem rezultātiem redzams, ka pastāv nozīmīga pozitīva saistība starp vecāku iesaistīšanos bērna izglītībā un vecāku uzticēšanos skolotājam, kā arī starp vecāku iesaistīšanos bērna izglītībā un skolotāja - vecāku savstarpējo uzticēšanos.

Veicot pētījuma uzdevumus, pētījuma mērķis tika sasniegts un uz pētījuma jautājumu tika rasta atbilde: 5-6 gadus vecu bērnu sagatavošanās skolai veicināšana vecāku inovatīvā sadarbība ar pirmsskolas izglītības iestādi pastāv, un tā ir atkarīga no abpusējas vēlmes un mērķa. Gan pirmsskolas izglītības iestāde, gan bērna vecāki ir ieinteresēti sadarboties bērna attīstības veicināšanā. Bet kādu metodi, formu un veidu viņi izvēlēsies, tas ir atkarīgs no bērna individuālām īpašībām.

Ieteikumi pirmklasnieku vecākiem:

Neaizmirstiet, ka svarīgi ir sagatavoties skolai kopā ar savu bērnu. Kancelejas preču un skolas somas iegāde, darba vietas ierīkošana – tas viss skolas sākumu padara nozīmīgāku.

Bērns caur vecāku uzvedību saprot, ka arī viņiem rūp viņa labbūtība. Vecāku aktīvā piedalīšanās palīdz bērnam sajūst to, ka viņš nav viens jaunajā situācijā.

Runājiet ar savu bērnu par viņa emocijām. Skolā attiecības un situācijas kļūst sarežģītākas, tāpēc svarīgi, ka bērns izprot un atpazīst savas emocijas, jo par tām ģimenē tiek runāts un nepieciešams saprast, ka vajadzīgs ir izjust un izdzīvot dažādas emocijas.

Rūpējieties par bērna adekvātu pašvērtējumu – vecākiem jānodrošina bērnam sajūta, ka viņš ir pietiekami labs. Bērnam jāzina, ka viņš var kaut ko nesaprast vai kļūdīties, un tas ir normāli.

Paskaidrot savam bērnam, ka viņš vēl tikai mācās – mācās parūpējieties par sevi, savām mantām, plānot laiku un darbus.

Vecākiem jābūt pieejamiem, jābūt blakus un jāpalīdz. Protams, nepārcenšoties un nedarot visu bērna vietā, bet gan parādot, paskaidrojot, iemācot.

Bērns nāk uz skolu, lai mācītos. Bieži vien vecāki pārāk daudz ko sagaida no sava bērna. Tāpēc svarīgi ir pazīt sava bērna stiprās un vājās puses un nesalīdzināt viņu ar stereotipiem vai savām gaidām par to, kādam ir jābūt pirmklasniekam.

Un pats galvenais ir uzturēt labas attiecības ar skolu un audzinātāju. Jāatceras, ka tas, ko bērns dzird no vecākiem, piemēram, par klases audzinātāju, ietekmē arī bērna attiecības un viņa uzvedību.

Izmantotā literatūra un avoti

1. Āboltiņa, L. (2014). *7-gadīgo bērnu sociālā adaptēšanās skolā 1. klasē*. Latvijas Universitāte, 232 lpp.
2. Baldiņš A., Raževa A. (2001). *Skolas un ģimenes sadarbība*. Rīga: Pētergailis, 81 lpp.
3. Baltušīte, R. (2006). *Skolotāja loma mācīšanās motivācijā*. Rīga: RaKa, 231 lpp.
4. Beļickis, I. (2000). *Vērtīborientētā mācību stunda*. Rīga: RaKa, 280 lpp.
5. Bethere, D. (2013). *Pārejas posms pirmsskola – pamatskola*. Rīga: RaKa, 150 lpp.
6. Christenson, S. and Reschly, A. (Eds.) (2010). *Handbook of school-family partnership*. New York: Routledge, Taylor and Francis, 147.-151.
7. Fabian, H. (2002). *Children Starting School: A Guide to Successful Transitions and Transfers for Teachers and Assistants*. London: David Fulton Publishers, 150.
8. *Izglītības likums*. (1998). Rīga: RaKa, 15 lpp.
9. Jurgena, I. (2000). *Pusaudžu sociālās kompetences veidošanās iespējas pedagoģiskajā procesā*. Rīga: Vārti, 284 lpp.
10. Jurgena, I. (2001). *Vispārīgā pedagoģija*. Rīga: Izglītības soļi, 131 lpp.
11. Ņikiforovs, O. (2007). *Psiholoģija pedagogam I*. Rīga: SIA Izglītības soļi, 368 lpp.
12. Svence, G. (1999). *Attīstības psiholoģija*. Rīga: Zvaigzne ABC, 158 lpp.
13. Šmite, A. (2015). *Gribu būt līderis*. Rīga: Raka, 305 lpp.
14. Špona, A. (2004). *Audzināšanas process teorijā un praksē*. Rīga: RaKa, 190 lpp.
15. Špona, A. (2022). *Pedagoģija. Pārdomas, atziņas*. Rīga: RaKa, 215 lpp.
16. *Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca*. (2000). Rīga: Zvaigzne ABC, 248 lpp.
17. Pianta, R. C., Steinberg, M. S., Rollins, K. B. (1995). *The first two years of school: Teacher-child relationships and deflections in children's classroom adjustment*. *Development and Psychopathology*, 7, pp. 295.–312.

Pielikumi

Anketa

Ļ. Cien. kolēģi, pedagogi!

Es, Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes studente Inese Zjurikova, veicu pētījumu par 5-6 gadus vecu bērnu sagatavošanās skolai veicināšanu vecāku inovatīvā sadarbībā ar pirmsskolas izglītības iestādi.

Šajā aptaujā būs jautājumi par Jūsu pieredzi un viedokli. Uz šiem jautājumiem nav pareizu un nepareizu atbilžu.

Dalība aptaujā ir brīvprātīga, un katrs respondents to var atsaukt jebkurā laikā. Tomēr lūdzu Jūs atbildēt uz aptaujas jautājumiem, atbildes neaizņems Jums daudz laika.

Visas Jūsu atbildes tiks apvienotas ar citu respondentu atbildēm, lai noskaidrotu dažādus statistiskos raksturlielumus, kuros neviens respondents nevarēs tikt identificēts. Visas Jūsu atbildes būs pilnīgi konfidenciālas.

Paldies!

1. Sadarbība ir svarīga ģimenes un pirmsskolas izglītības iestādes procesa norisei un bērna labbūtnībai?

Jā

Daļēji

Nē

2. Vai uzskatāt, ka vecāki ir ieinteresēti sadarbībā ar pirmsskolas izglītības iestādi?

Jā

Daļēji

Nē

3. Vai Jūsu grupas vecāki ir aktīvi un motivēti piedalīties pirmsskolas izglītības iestādes rīkotajos pasākumos?

Jā

Daļēji

Nē

4. Kādas sadarbības formas Jūs izmantojat ikdienā ar vecākiem?

Ikdienas pārrunas;

Informācija e-klasē;

Telefoniska saziņa (Whatsapp, sms, zvāni);

Informatīvais stends;

Sapulces;

Cits.

4. Vai uzskatāt, ka vecāki ir ieinteresēti bērna sagatavošanai skolai?

Jā

Daļēji

Nē

Jūsu viedoklis

5. Kas veicina Jūsu motivāciju sadarbībai ar vecākiem?

Cienpilnas attiecības ar vecākiem;

Ikdienās jautājumi par bērnu;

Toleranta attieksme no vecākiem;

Piedāvājumi pasākumu organizēšanai (ekskursijas, pasākumi utt.).

Anketa

L. Cien. vecāki!

Es, Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes studente Inese Zjurikova, veicu pētījumu par 5-6 gadus vecu bērnu sagatavošanās skolai veicināšanu vecāku inovatīvā sadarbībā ar pirmsskolas izglītības iestādi.

Šajā aptaujā būs jautājumi par Jūsu pieredzi un viedokli. Uz šiem jautājumiem nav pareizu un nepareizu atbilžu.

Dalība aptaujā ir brīvprātīga, un katrs respondents to var atsaukt jebkurā laikā. Tomēr lūdzu Jūs atbildēt uz aptaujas jautājumiem, atbildes neaizņems Jums daudz laika.

Visas Jūsu atbildes tiks apvienotas ar citu respondentu atbildēm, lai noskaidrotu dažādus statistiskos raksturlielumus, kuros neviens respondents nevarēs tikt identificēts. Visas Jūsu atbildes būs pilnīgi konfidenciālas.

Paldies!

1. Jūsu dzimums?

Sieviete

Vīrietis

2. Jūsu vecums?

20-25 25-30 30-35 35-40 40-45 45 un vairāk

3. Cik bērni ir Jūsu ģimenē?

Viens

Divi

Trīs un vairāk

4. Kurš no ģimenes locekļiem mājās vairāk iesaistās bērna izglītošanā un audzināšanā?

Mamma

Tētis

Vecvecāki

Krustvecāki, citi radi

Abi vecāki

5. Vai Jūs apmierina bērnu izglītošanas līmenis Jūsu pirmsskolas izglītības iestādē?

Pilnīgi apmierina

Apmierina

Vidēji

Neapmierina

Pilnīgi neapmierina

6. Cik bieži Jūs interesējaties par sava bērna sasniegumiem un neveiksmēm pirmsskolas izglītības iestādē?

Katru dienu

Reizi nedēļā

Reizi mēnesī

Tikai sapulcē

7. Vai, Jūsaprāt, vecākiem vajag iesaistīties bērnu sagatavošanās procesā 1.klasei?

Jā

Nē

8. Veicinot bērnu sagatavošanos 1.klasei, Jūs vairāk paļaujaties uz pirmsskolas izglītības iestādes darbu, vai uz sevi?

Pirmsskolas izglītības iestāde

Vecāks

Abi varianti

9. Ja Jums būtu iespēja izvēlēties, kas, Jūsaprāt, varētu Jums noderēt sagatavošanās procesā?

Mājas darbi kopā ar bērnu, līdzņemšanai;

Vairāk rīkotas sapulces (katru mēnesi);

Piedāvājumi vecāku izglītošanai (semināri un lekcijas);

Cits (Jūsu viedoklis)

10. Cik liela iespēja pastāv, ka Jūs piekritīsiet šai idejai?

Ģimenes projekti (lielā talka, radošās darbnīcas, karjeras nedēļa, ekskursijas kopā ar vecākiem, vecāku iestudēti teātri).

Pilnīgi piekrītu

Piekrītu

Vidēji

Nepiekrītu

Nav laika un vēlēšanās

11. Cik liela iespēja pastāv, ka Jūs piekritīsiet šai idejai?

Portfolio "Gads pirms skolas". Grāmata, kuru bērns pats veido un aizpilda visa gada garumā. Tajā būs atspoguļotas gada tēmas, kopīgas fotogrāfijas no pasākumiem, bērna zināšanas un mājas darbi, kurus pildījāt kopā ar vecākiem.

Pilnīgi piekrītu

Piekrītu

Vidēji

Nepiekrītu

Nav laika un vēlēšanās

12. Vai Jūs esat informēti, kas ir e-klase un ko tajā var atrast?

Jā

Nē

Nezinu, kas tas ir

13. Ja Jūs izmantojat e-klasi, tad kādam nolūkam?

Atzīmēt kavējuma pieteikumu;

Sekoju informācijai par bērna zināšanām;

Saziņa ar skolotāju;

Neizmantoju.

14. Vai Jūs apmierina sadarbība ar Jūsu bērna grupas skolotāju?

Neapmierina 1 2 3 4 5 Apmierina

15. Varbūt, Jums ir kādi priekšlikumi?

Atbilde

GALVOJUMS

Es, Inese Zjurikova, apliecinu, ka darbs „5-6 gadus vecu bērnu sagatavošanās skolai veicināšana vecāku inovatīvā sadarbībā ar pirmsskolas izglītības iestādi” izstrādāts atbilstoši zinātniskās ētikas principiem.

Darbā izmantotā literatūra u. c. avoti norādīti literatūras u. c. avotu sarakstā.

Dažāda veida informācijai (atziņām, citātiem, attēliem, tabulām u. c.), kas iegūta no minētajiem avotiem, pētnieciskajā darbā un tā pielikumos norādītas atsauces.

Darba autors: Inese Zjurikova

Datums: 21.12.2023